

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

декември 2020 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (септември – ноември 2020 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2020 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водeње на монетарната политика.

Очекувањата на економските субјекти за идниот глобален раст се поповолни во однос на есенските проекции на меѓународните организации. Објавата на неколку производители на вакцината за заштита од ковид-19 за нивната висока ефикасност и почетокот со вакцинација на населението во некои од развиените земји придонесе за зголемување на оптимизмот дека здравствената криза би можела да заврши порано и економското здравување би било побрзо од претходните очекувања. Сепак сè уште има висока неизвесност и ризици поврзани со развојот на пандемијата и нејзиното времетраење. Притоа, негативните ризици, коишто можат да го забават закрепнувањето на економиите, главно се однесуваат на евентуалната потреба за воведување построги рестриктивни мерки до крајот на оваа и во почетокот на 2021 година заради справување со вториот бран на пандемијата, несоодветно применетите или предвременото повлекување на фискалните мерки поврзани со пандемијата и евентуалните проблеми околу производството, дистрибуцијата и почетокот на масовната примена на вакцината. Понатаму, зголемените изгледи за подолгорочен неповолен ефект врз пазарот на труд и врз солвентноста на фирмите, евентуално подолгото задржување на тековните навики за поголема воздржаност од потрошувачка, ризикот од повторно затегнување на глобалните финансиски услови, ризикот од неможност за отплаќање на јавниот долг кај дел од земјите, промената во согледувањата за процесот на глобализација, како и евентуалното засилување на геополитичките и трговските тензии исто така преставуваат ризици за идниот глобален раст. Во однос на **економските движења во еврозоната**, во третото тримесечје беше остварен реален економски пад од 4,3%, што претставува значително забавување на падот во однос на вториот квартал (пад од 14,7%). Сепак, во услови на повторно воведени рестрикции за спречување на ширењето на вториот бран на пандемијата, оцените од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата за последниот квартал од 2020 година упатуваат на послаби движења на економијата во однос на третиот квартал, особено во услужниот сектор и потрошувачката на населението. Според проекциите на ЕЦБ од декември, се оценува дека економскиот пад во 2020 година ќе изнесува 7,3%, по што се очекува економско закрепнување со стапки на раст од 3,9% и 4,2% во 2021 и 2022 година, соодветно и дополнителен раст од 2,1% во 2023 година, што претставува нагорна ревизија за 2020 и 2022 година, а надолна за 2021 година во однос на септемвриските оценки¹. Германија, како наш најзначаен трговски партнер, исто така забележа силно забавување на годишниот економски пад во третиот квартал на 4% (пад од 11,2% во второто тримесечје). Очекувањата за последниот квартал се понеповолни во однос на третиот квартал, пред сè заради услужниот сектор, но кај индустријата, особено кај автомобилската индустрија, се очекува продолжување на поволната динамика од третиот квартал, главно заради новите извозни порачки од Азија. На пазарот на труд во еврозоната, бројот на вработени во третиот квартал бележи забавен пад од 2,3% (пад од 3,1% во претходниот квартал), додека стапката на невработеност, според најновите податоци, бележи надолен тренд од јули наваму и во октомври изнесува 8,4% (8,6% во третиот квартал). Годишната стапка на инфлација во еврозоната е стабилна во последните

¹ Во септемвриските проекции се очекуваше пад на БДП од 8% во 2020 година и раст од 5% и 3,2% во 2021 и 2022 година, соодветно.

четири месеци и според првичната оцена за ноември, таа изнесува -0,3%. Ваквата динамика се должи главно на годишниот пад на цените на енергијата, а базичната инфлација е стабилна и ниска (0,2%). Според последните проекции на ЕЦБ, за целата 2020 година се очекува стапка на инфлација од само 0,2%, којашто потоа умерено ќе забрзува со стапки од околу 1% во наредните две години и 1,4% во 2023 година, при што не се направени поголеми промени во однос на септемвриските проекции². Земајќи ја предвид слабата динамика кај инфлацијата и согледувањата на економските субјекти за поголем монетарен стимул од страна на ЕЦБ, очекувањата за **едномесечната каматна стапка ЕУРИБОР** се минимално ревидирани надолу. Согласно со очекувањата, на состанокот од 10.12.2020 година, ЕЦБ презеде низа мерки за одржување на поволните финансиски услови за време на пандемијата на ковид-19. Како позначајни промени во монетарниот инструментариум би ги споменале зголемувањето на износот на програмата за откуп на хартии од вредност за итна поддршка на економијата заради пандемијата за 500 милијарди евра, до износ од 1.850 милијарди евра, којашто сега ќе трае најмалку до март 2022 година (претходно до јуни 2021 година), потоа промена на условите во рамките на третиот пакет целни долгорочни репо-операции, поточно продолжено времетраење на поволните услови за 12 месеци (до јуни 2022 година), со дополнителни три аукции и продолжено времетраење на сетот мерки за олеснување во врска со обезбедувањето (до јуни 2022 година). Исто така, ЕЦБ понуди четврти пакет долгорочни репо-операции поврзани со пандемијата, а ќе продолжи и со откупот на хартии од вредност во непроменет износ од 20 милијарди евра месечно за подолг временски период.

Од аспект на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, оценките на странската ефективна побарувачка се ревидирани малку нагоре за 2020 и 2022 година, а надолу за 2021 година во однос на октомвриските очекувања, додека кај **странската ефективна инфлација** е направена надолна ревизија за целиот период на проекции. Очекувањата за движењето на **САД-доларот во однос на еврото** повторно упатуваат на депрецијација на САД-доларот во периодот 2020-2022 година и се речиси исти како во октомври. **Најновите проекции за промените во цените на примарните производи на светските берзи се коригирани нагоре за 2020 и 2021 година во однос на октомвриските оценки, додека ревизиите за 2022 година се во различни насоки.** Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под нагласено влијание од случувањата поврзани со пандемијата на новиот корона-вирус, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток, и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на октомврисиот циклус проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци за БДП, во третиот квартал од 2020 година реалниот БДП бележи пад од 3,3% на годишна основа, што претставува значително забавување во однос на падот во претходниот квартал (од 14,9%). Ова е во согласност со привременото стабилизирање на состојбата со пандемијата во овој период од годината и постепено олабавување на мерките за спречување на нејзиното ширење, надополнето со ефектот од преземените монетарни и фискални мерки. Во просек, согласно со направените ревизии³, во првите три квартали на 2020 година, економијата бележи реален пад од 5,9% што е во согласност со очекувањата од октомвриската проекција (проектиран пад од 6,1%). Гледано по компоненти, значителното забавување на падот во третиот квартал доаѓа од растот на домашната побарувачка, што се должи најмногу на растот на инвестициите (по нивниот длабок

² Во септемвриските проекции беа проектирани стапки на инфлација од 0,3%, 1% и 1,3% во 2020, 2021 и 2022 година, соодветно.

³ Според кварталното соопштение на ДЗС за БДП, објавено на 7 декември 2020 година, реалните годишни стапки на БДП за првиот и вториот квартал од 2020 година беа ревидирани на 0,9% и -14,9%, соодветно (претходно изнесуваа 0,2% и -12,7%, соодветно).

пад во претходниот квартал) и на поумерениот пад на личната потрошувачка, а свој придонес имаше и забрзаниот раст на јавната потрошувачка. Од друга страна, кај нето-извозот се забележува негативен придонес, по позитивниот придонес во претходниот квартал, што главно произлегува од побрзото закрепнување на увозот. Тековно расположливите високофреквентни податоци за четвртиот квартал од 2020 година се ограничени за поцелосно согледување на состојбите, но општо земено, засега упатуваат на поумерени негативни ефекти од здравствената криза врз економската активност. Имено, податоците за октомври покажуваат натамошно, но поумерено, забавување на падот на индустриското производство и на прометот во вкупната трговија, во споредба со годишниот пад од третиот квартал, во услови на повторно воведување рестриктивни мерки заради спречување на ширењето на ковид-19, но во значително поблага форма, во споредба со тие од почетокот на пандемијата. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, остварената годишна стапка на инфлација во ноември 2020 година од 2,2% е блиску до проектираната од октомвриската проекција.** Во просек, ценовните промени во периодот октомври-ноември се минимално повисоки од очекувањата според октомврискиот циклус проекции. Во вакви услови, при ревизии во различни насоки кај надворешните влезни претпоставки, тековно ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2020 година се оценуваат како урамнотезени. Сепак, движењето на светските цени на примарните производи во следниот период останува многу неизвесно, посебно изразено во услови на втор бран од пандемијата на ковид-19.

Девизните резерви и понатаму се на соодветно ниво и се одржуваат во сигурната зона. Во однос на расположливите податоци од надворешниот сектор, податоците за менувачкиот пазар заклучно со ноември упатуваат на остварувања кај приватните трансфери во согласност со проектираните за последниот квартал. Истовремено, податоците за надворешнотрговската размена за октомври упатуваат на можност за остварување трговски дефицит во рамките на очекуваниот за последниот квартал, согласно со октомвриската проекција. Остварувањата кај билансот на плаќања во третиот квартал од 2020 година упатуваат на дефицит во тековната сметка, којшто главно е во согласност со октомвриската проекција. Поголеми отстапувања во однос на проекцијата не се забележани ниту во финансиската сметка.

Во текот на октомври, **вкупните депозити** остварија минимална месечна промена (пад од 0,2%), по растот во претходниот месец (0,7%). Од секторски аспект, намалувањето на вкупните депозити произлегува од депозитите на домаќинствата, при речиси непроменети депозити на претпријатијата и останатите сектори. Според валутната структура, најголем придонес кон месечниот пад на вкупните депозити имаат денарските депозити (во најголем дел како резултат на депозитните пари), при умерен раст на девизните депозити. На годишна основа, вкупните депозити во октомври се повисоки за 4,9%, во најголем дел како резултат на растот на депозитите на домаќинствата и на депозитните пари. За крајот од 2020 година е проектиран годишен раст на депозитите од 4,4%, согласно со октомвриската проекција. **Вкупните кредити** на приватниот сектор во октомври и натаму растат на месечна основа, со стапка од 0,3%, малку поумерено во споредба со растот во претходниот месец (0,8%). Од секторски и валутен аспект, кредитниот раст е резултат на зголемувањето на кредитите на домаќинствата, односно на денарските кредити. На годишна основа, вкупните кредити во октомври се повисоки за 6,7%. Од секторски аспект, растот во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и на кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, поголем придонес имаат кредитите во домашна валута. Проектираниот годишен раст на кредитите на крајот од годината изнесува 5,3%, согласно со октомвриската проекција.

Во **Буџетот на Република Северна Македонија** во периодот јануари-октомври е остварен дефицит од 34.822 милиона денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку користење странски заеми, при што дел од приливите се задржани како депозити на државата кај Народната банка. Воедно, во овој период, државата дополнително се

задолжи на домашниот пазар на државни хартии од вредност и кај домашните банки. Остварениот буџетски дефицит за првите десет месеци од годината претставува 61,6% од дефицитот предвиден со вториот ребаланс на Буџетот за 2020 година.

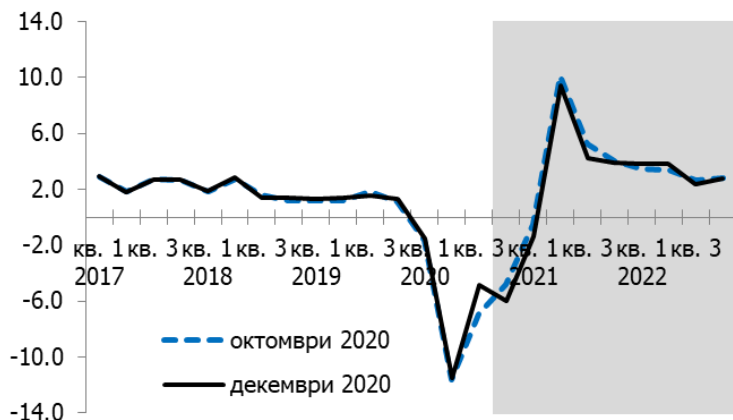
Последните макроекономски показатели не упатуваат на поголеми отстапувања во односна проектираната динамика, а согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика се главно непроменети во однос на претходните оцени. Девизните резерви и натаму се во сигурната зона, а остварувањата заклучно со крајот на ноември 2020 година се во рамките на очекувањата. Во третиот квартал од годината значително забави падот на бруто домашниот производ, а остварувањата во првите три квартали од годината се во рамки на очекувањата од октомвриските проекции. Распожливите високофреквентни податоци за последниот квартал од годината се ограничени, но засега упатуваат на поумерени негативни ефекти од здравствената криза врз економската активност. Во однос на инфлацијата, остварувањата се блиску до проектираните, при ревизији во различни насоки кај надворешните влезни претпоставки, што засега упатува на балансирано ризици во однос на движењето на инфлацијата во следниот период. Во рамките на монетарниот сектор, годишниот раст на депозитите и на кредитите во октомври главно се во согласност со проектираните за четвртиот квартал на 2020 година, според октомвриската проекција.

Значително забавување на падот на економската активност во третиот квартал на 2020 година

Привременото стабилизирање на состојбата со пандемијата, како во глобални рамки, така и во домашната економија, и постепено олабавување на мерките за спречување на нејзиното ширење, надолнето со ефектот од преземените монетарни и фискални мерки, придонесоа за значително забавување на падот на БДП во третиот квартал од годината на 3,3%, наспроти падот од 14,9% во вториот квартал. Октомвриските проекции на Народната банка исто така упатуваа на видно забавување на падот на БДП во третиот квартал, но поумерено од оствареното. Падот на економската активност и натаму е широко дисперзиран, а највлијателен е во делот на индустријата и дејностите од групата „трговија, транспорт и угостителство“, како сектори коишто беа и економски најпогодени во вториот квартал. Сепак, кај поголемиот дел од дејностите се забележува значително забавување на падот, додека додадената вредност во градежниот сектор и „информации и комуникации“ бележи раст. Слична е сликата и од расходната страна на БДП, каде што се забележува значително забавување на падот и раст на одредени компоненти. Така, домашната побарувачка има мал позитивен придонес, при значителен раст на јавната потрошувачка и умерен раст на бруто-инвестициите по падот во претходниот квартал, а падот кај личната потрошувачка е поумерен. Од друга страна, падот во третиот квартал во целост се објаснува со негативниот придонес на нето-извозот, во услови на поумерен пад на увозот од падот на извозот на стоки и услуги. Во првите три квартали од годината, економијата бележи годишен пад од 5,9%.

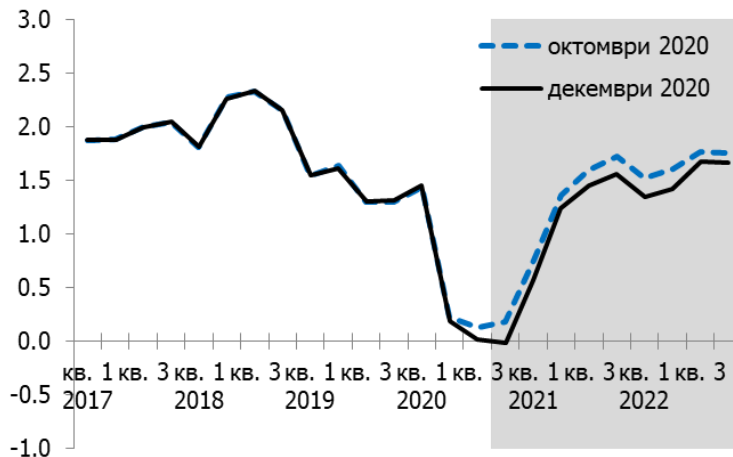
Странска ефективна побарувачка (годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Согласно со најновите оценки, кај **странската ефективна побарувачка** е извршена мала нагорна ревизија за 2020 година, а надолна за 2021 година. Имено, се очекува дека падот на странската ефективна побарувачка во 2020 година ќе изнесува -6% (-6,3% во октомври), додека растот во 2021 година ќе изнесува 3,9% (4,6% во октомври). Ваквите ревизији во најголема мера се резултат на ревидираните оценки за економската активност на Германија⁴ и Италија. Имено, кај овие две земји има подобри остварувања во првите три квартали на 2020 година во однос на октомвриските очекувања, додека за 2021 година тековните оценки за нивниот раст се послаби. За 2022 година се очекува раст од 3,2%, што претставува мала нагорна ревизија (3,0% во октомври), во најголема мера како резултат на очекувањата за повисок раст на Хрватска и Италија.

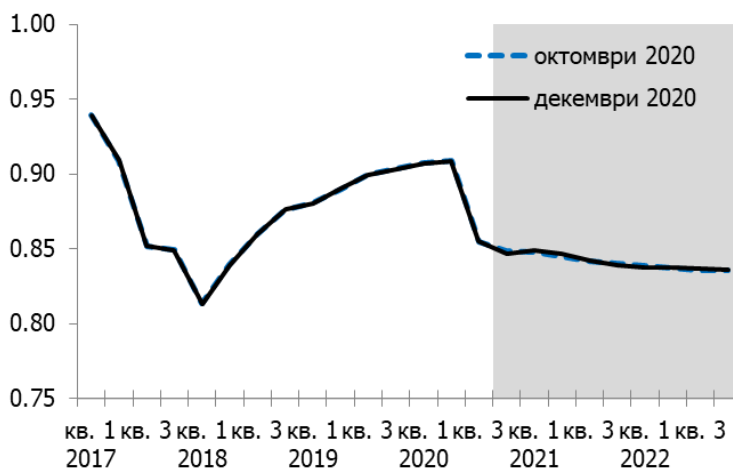
Странска ефективна инфлација (годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во однос на странската ефективна инфлација, извршена е надолна ревизија за целиот период на проекции. Така, тековно се очекува дека растот на странската ефективна инфлација ќе изнесува 0,4%, 1,2% и 1,5% во 2020, 2021 и 2022 година, соодветно, наспроти 0,5%, 1,4% и 1,7%, во октомври. Надолната ревизија се должи на пониската инфлација кај поголем број земји, при што во 2020 и 2021 година најголем ефект има Словенија, додека во 2022 година Германија.

Курс евро/САД-долар

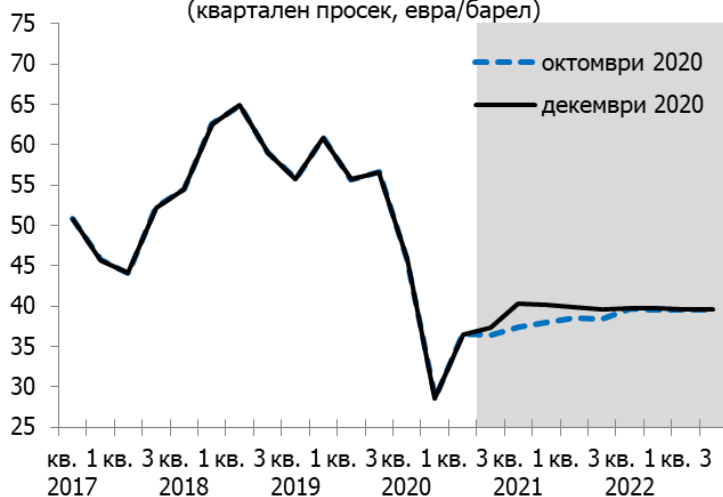
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Најновите оценки не вклучуваат поголеми корекции кај **девизниот курс евро/САД-долар**, односно и натаму се очекува дека САД-доларот ќе оствари депрецијација во целиот период на проекции.

⁴ Проектиран пад на Германија од 5,5% во 2020 година, наспроти 5,7% во октомври и проектиран раст од 3,7% во 2021 година, наспроти раст од 4,4% во октомври, додека оценката за раст од 2,5% во 2022 година е непроменета.

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)

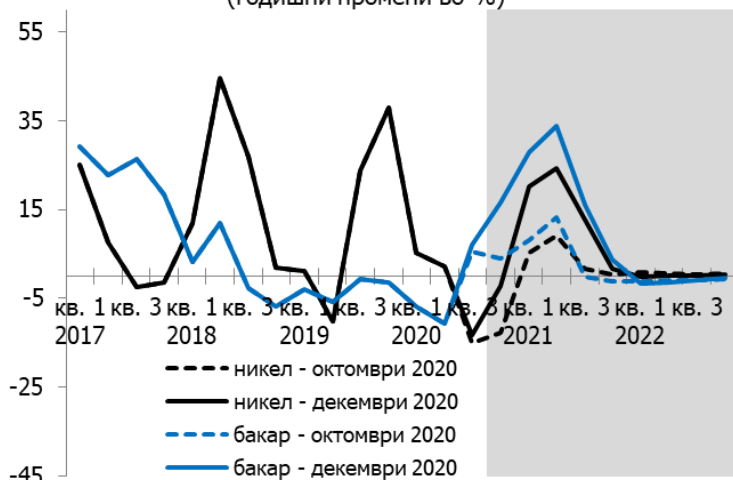

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Во 2020 година се задржани октомвриските оцени за силен пад на цената на нафтата⁵ на светските берзи. За 2021 година е извршена нагорна ревизија на цената на нафтата, при што се очекува дека растот ќе биде малку поголем во споредба со октомври. Нагорната ревизија во најголем дел е одраз на позитивните вести во однос на вакцината за ковид-19 и очекувањата за поголема побарувачка, како и одлуката на земјите од ОПЕК+ за продолжување на мерката за намалување на понудата на нафта на светските пазари⁶. Од друга страна, за 2022 година оцените се надолу ревидирани, при што се очекува минимален пад, наспроти предвидениот мал раст во октомври.

Цени на никелот и бакарот во евра

(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

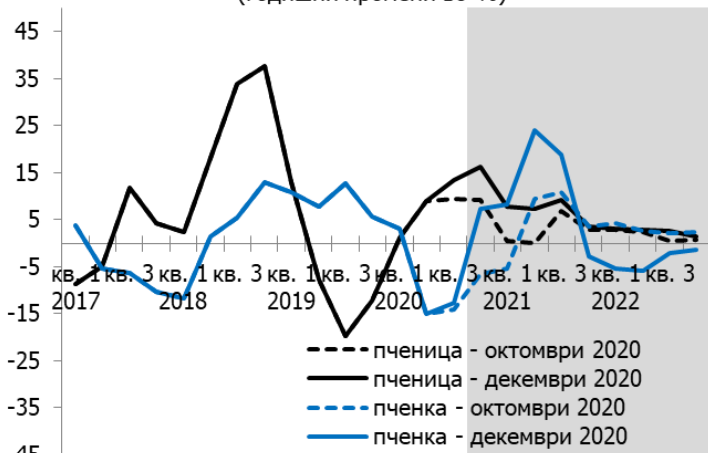
Очекувањата за цените на металите за 2020 и 2021 година се ревидирани нагоре во однос на октомври. Имено сега се очекува помал пад на цената на никелот и раст наместо пад на цената на бакарот во 2020 година, како и нивен значително поголем раст во 2021 година од претходно проектираниот. Ваквите промени во најголема мера се одраз на растот на преработувачката индустрија во Кина и очекувањата на инвеститорите дека вакцината против ковид-19 и стимулативните програми ќе придонесат кон зголемена глобална производствена активност, како дел од мерките за глобалното економско закрепнување. Во 2022 година се очекува стабилизирање на цените на металите, слично како и во октомври.

⁵ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

⁶ На 3.12.2020 година, земјите од ОПЕК+ решија дека групацијата на земји ќе го продолжи ограничувањето на производството на нафта, при што почнувајќи од јануари 2021 година, квотите за намалување на производството на нафта ќе изнесуваат 7,2 милиона барели на ден, наспроти досегашните 7,7 милиони барели на ден (зголемување на производството на нафта за 500.000 барели на ден). Притоа, одлуките за натамошно ограничување на производството ќе се носат на месечна основа.

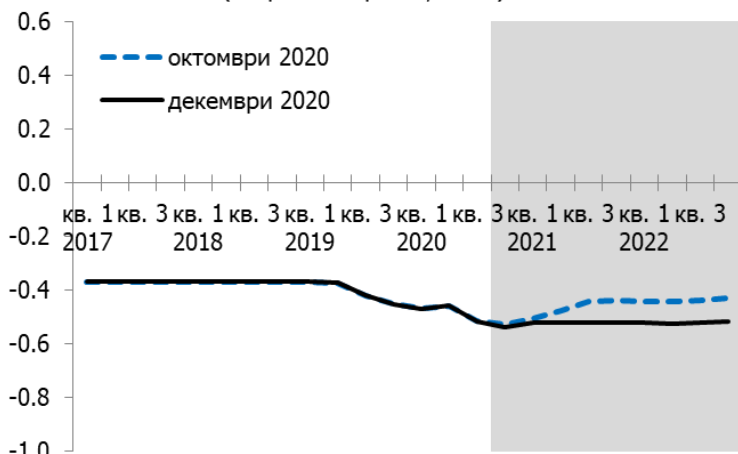
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Последните оценки за цените на примарните прехранбени производи упатуваат на нагорна ревизија за 2020 и 2021 година. Така, сега се очекува поголем раст на цената на пченицата и помал пад на цената на пченката во 2020 година, како и нивен поголем раст во 2021 година од предвидениот во октомври. Ваквите движења во најголема мера се должат на очекувањата за пониско производство во Северна и Јужна Америка како резултат на неповолните временски услови, како и очекувањата за зголемена глобална побарувачка. За 2022 година, цената на пченицата е ревидирана нагоре, додека на пченката надолу, при што сега се очекува поголем раст на цената на пченицата и пад наместо раст на цената на пченката.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

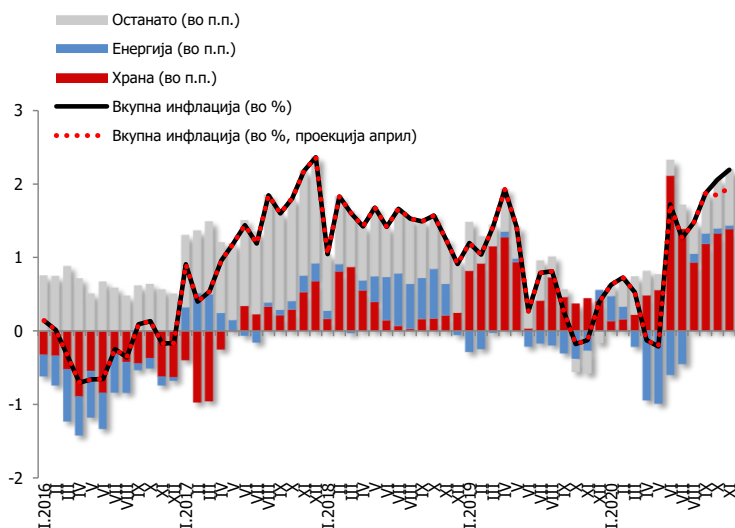
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на едномесечниот ЕУРИБОР е извршена минимална надолна ревизија за целиот период на проекции и се очекува дека во периодот 2020-2022 година во просек ќе изнесува $-0,51\%$ ($-0,47\%$ во октомври). Во услови на годишни негативни стапки на инфлација во еврозоната во последните четири месеци, ваквите движења во најголема мера се резултат на најавите за поголем монетарен стимул од страна на ЕЦБ на состанокот во декември⁷.

⁷ Согласно со очекувањата, на состанокот од 10.12.2020 година, ЕЦБ презеде низа мерки за одржување на поволните финансиски услови за време на пандемијата на ковид-19. Подетални информации се достапни на следнава интернет-врска.

Стапка на инфлација

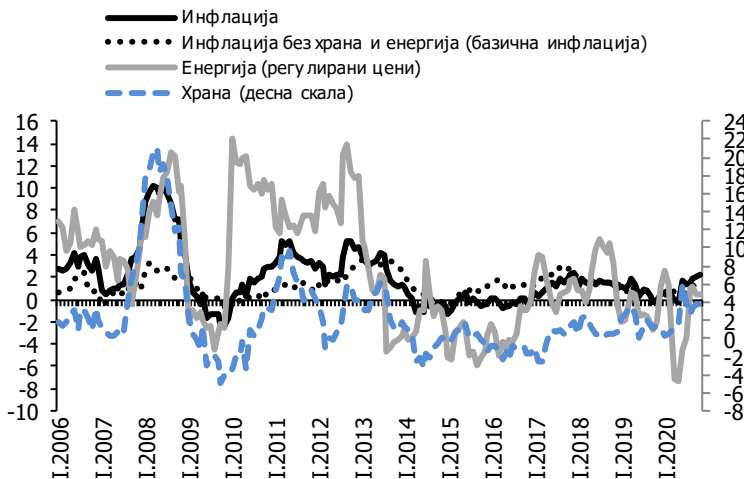
(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Во ноември 2020 година, **домашните потрошувачки цени** се задржаа на нивото од претходниот месец (по минималното месечно зголемување од 0,1% во октомври), во услови на намалување на цените во категориите од базичната и енергетската компонента и мал позитивен придонес од прехранбената компонента⁸.

Годишната стапка на инфлација во ноември изнесува 2,2% (2,1% во минатиот месец), предизвикана главно од растот на цените на прехранбената и базичната компонента, а во мал дел и од енергетската компонента⁹. Годишната стапка на инфлација во ноември е минимално повисока од очекуваната според октомврискиот циклус на проекции. Од аспект на структурата, во однос на проекцијата, нагорно отстапување има кај прехранбената компонента, а надолно отстапување кај базичната компонента, додека енергетската компонента е во согласност со очекувањата.

Месечната стапка на базичната инфлација и во ноември е негативна и изнесува -0,2%, додека на годишна основа стапката на базична инфлација изнесува 1,5%. Структурата на годишната стапка на базична инфлација во ноември е слична како претходниот месец, односно и натаму највисок позитивен придонес имаат цените на тутунот¹⁰. Исто така, позитивен придонес овој месец имаат и цените на рестораните и услугите за сместување, цените на електричните апарати за лична хигиена и други апарати, нетрајните производи за домаќинство, како и туристичките аранжмани. Од друга страна, најголем негативен придонес имаат цените на воздушниот сообраќај, облека и обувки, аудиовизуелната и информатичката опрема.

⁸ Гледано по групи производи, најголем негативен придонес на месечна основа имаат пониските цени на овошјето и цените на транспортот, односно цените на воздушниот сообраќај, додека во позитивна насока најголемо влијание имаа зголемените цени на зеленчукот и на услугите за сместување.

⁹ Во услови на пад на цените на течните горива и мазива согласно со светските движења на цената на нафта, годишниот раст на цените на енергијата е резултат на зголемувањето на цените на електричната енергија во август, согласно со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика. Започнувајќи од 1.8.2020 година, цената на електричната енергија е повисока за 7,4%, односно за висока тарифа изнесува 5,95 ден./kWh, за ниска тарифа изнесува 2,99 ден./kWh, додека за едно тарифно мерење изнесува 4,77 ден./kWh (<https://www.erc.org.mk/pages.aspx?id=153>).

¹⁰ Годишниот раст на цената на тутунот во ноември е одраз на покачувањето на цените на цигарите во март и јули 2020 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година. На ист начин делуваа и промените во Законот за тутун, производи од тутун и сродни производи, којшто обврзува сите пакувања на цигарите да имаат по 20 цигари до ноември 2020 година (претходно имаше кутии и по 19 цигари), што заедно со зголемиот износ за акциза која што се наплатува по цигара, придонесе за зголемувањето на трошоците на производителите.

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, направените ревизии се во различна насока.

Во услови на остварена инфлација блиску до проектираната, како и ревизии на надворешните претпоставки во различна насока, тековно ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2020 година се оценуваат како урамнотежени. Сепак, и натаму е многу неизвесно движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, согласно со неизвесните економски ефекти од вториот бран на пандемијата на ковид-19 и нејзиното времетраење.

Странски ефективни* и домашни цени на храна
(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондеризиран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Во септември 2020 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 7,7%. Солидниот раст на платите, како и претходно, во еден дел се поврзува со покачувањето на платите во јавниот сектор¹¹, ефектот од мерката за субвенционирање на придонесите поради

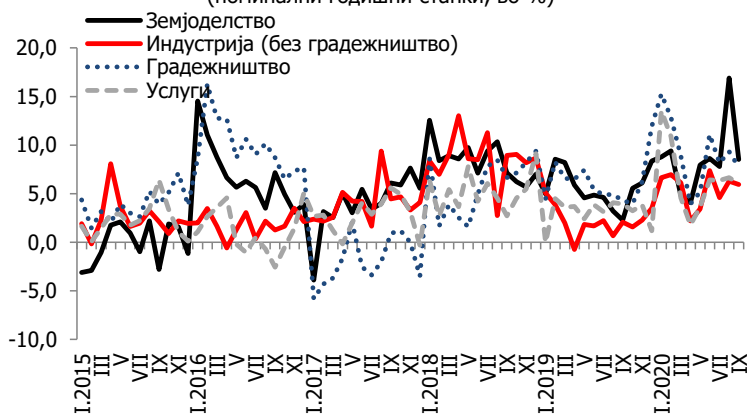
¹¹ Во јануари 2020 година, извршено е зголемување на платите во образованието од 10%, а од февруари 2020 зголемување на платите е извршено кај вработените во здравството (раст од 25% за специјалистите, 15% за општите лекари, 10% за медицинските сестри и по 5% за здравствените соработници и помошно-техничкиот персонал).

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

зголемување на платата¹², како и ефект од годишното усогласување на растот на законски утврдена минимална плата во јули која се зголеми за 3%¹³.

Раст на платите имаше кај поголемиот дел од дејностите, а најизразен е кај дејностите поврзани со „уметноста, забавата и рекреацијата“, „преработувачката индустрија“, „дејностите на здравствена и социјална заштита“, „информациите и комуникациите“, „трговијата на големо и мало“, „образованието“, „земјоделството“, како и кај останати услужни дејности¹⁴.

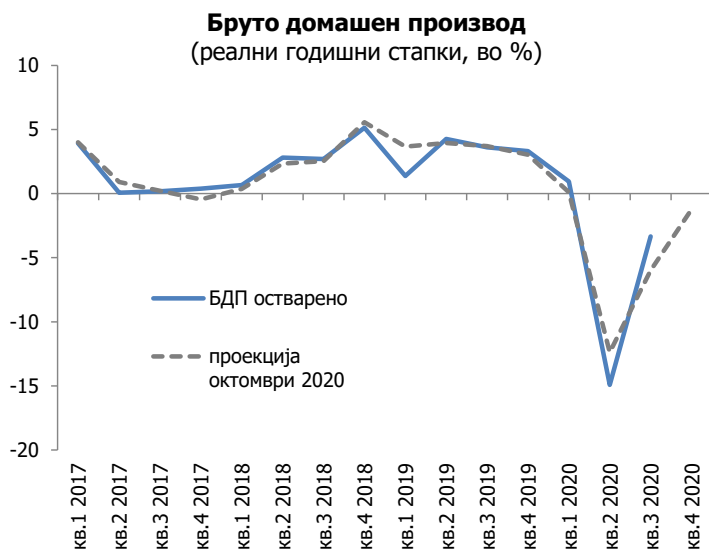
При раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во септември изнесуваше 5,8%.**

Остварениот годишен раст на платите во третиот квартал од 8,6% и 7,0% номинален и реален годишен раст, соодветно, е во согласност со очекувањата за раст на платите во рамки на октомвриската проекција.

¹² Согласно со Законот за субвенционирање на придонесите од задолжително социјално осигурување поради зголемување на плата, којшто започна да се применува со исплатата на ноемвриската плата („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19), при што субвенционирањето прidonеси се одобрува доколку зголемувањето на нето-платата е во износ од најмалку 600 до најмногу 6000 денари месечно по осигуреник („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19, чл. 2 и 3).

¹³ Согласно со објавата на Министерството за труд и социјална политика, објавена во „Службен весник на РСМ“ бр. 75/20 и Уредбата со законска сила за примена на Законот за минимална плата во Република Македонија „Службен весник на РСМ“ бр. 88/20, минималната нето-плата се зголеми за 3%, односно за 434 денари. Висината на минималната плата во бруто износ, започнувајќи од јули 2020 година до март 2021 година изнесува 21.776 денари (претходно 21.107 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 14.934 денари (претходно 14.500 денари). Редовното усогласување за зголемување на минималната плата (со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП - една третина од порастот од секој показател, соодветно) беше направено уште пред кризата предизвикана од пандемијата на ковид-19, но со Уредба, Владата го стави во мирување до завршувањето на вонредната состојба (односно за периодот април-јуни 2020 година). Претходно, покрај редовното усогласување во април 2019 година, минималната плата беше вонредно зголемена во декември 2019 година (за околу 2000 денари, нето) и изнесуваше 14.500 денари, нето (Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 239/19).

¹⁴ И натаму, намалување на платите во септември 2020 година е забележано само кај дејностите поврзани со „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“.

Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.

Разликите во серијата во остварениот период се должат на редовни ревизии на ДЗС.

Во третиот квартал од 2020 година, БДП се намали за 3,3% на годишна основа, што претставува значително забавување на падот во однос на претходниот квартал (пад од 14,9%). Ваквото остварување во третиот квартал главно го одразува олабавувањето на рестриктивните мерки преземени за спречување на ширењето на ковид-19. Вакво влијание има и продолжувањето на активноста на капацитетите ориентирани кон извоз со странски капитал, постепеното приспособување на однесувањето и навиките на субјектите (како фирмите, така и потрошувачите) кон новонастанатата состојба, како и ефектот од преземените монетарни и фискални мерки (особено мерките поврзани со поддршка на личната потрошувачка, поповолните кредитни линии за фирмите, зачувувањето на работните места, како и одложената отплата на ратите на кредитите)¹⁵. Забавувањето на падот на економската активност во третиот квартал е во согласност со очекувањата од октомвриската проекција, но посилен од очекуваниот.

Гледано од страна на побарувачката, падот во третиот квартал во целост се должи на негативниот придонес на нето-извозот, во услови на поголем пад на извозот (-8,4%) во однос на забележаниот пад на увозот на стоки и услуги (-2,4%). Од друга страна, од домашната побарувачка е забележан мал позитивен придонес, при значителен раст на јавната потрошувачка и умерен раст на бруто-инвестициите, додека личната потрошувачка забележа пад.

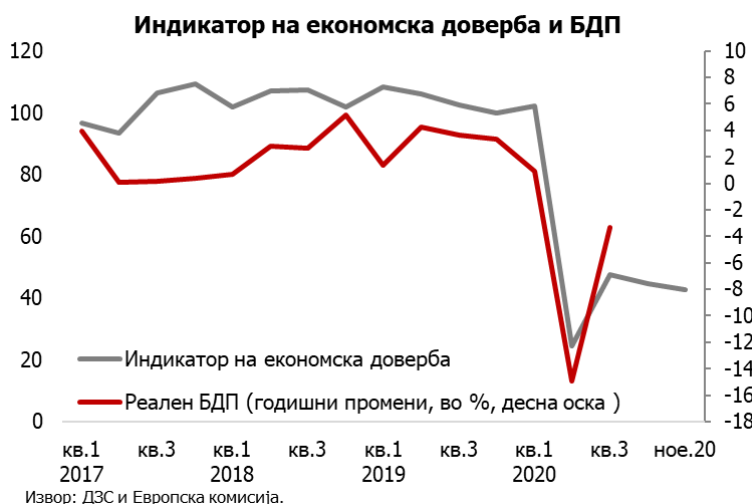
Во однос на проекцијата на компонентите на БДП во третиот квартал од годината, се забележуваат одредени отстапувања. Така, домашната побарувачка има минимален позитивен придонес кон БДП, за разлика од очекувањата за нејзин негативен придонес и во третиот квартал. Ваквото отстапување главно се должи на значително побрзото и посилено закрепнување на инвестициската побарувачка, за којашто се очекуваше дека ќе се задржи во умерена негативна зона и по третиот квартал. Воедно, посилен е и растот

¹⁵ Повеќе информации околу донесените економски мерки може да се најдат на следниве врски: <https://vlada.mk/ekonomski-merki-covid19> и <http://nbrm.mk/kovid-19-odgovor-na-narodnata-banka.nspj>

на јавната потрошувачка, а малку подобри остварувања бележи и личната потрошувачка чијшто пад е малку поумерен од очекуваниот. Од друга страна, кај нето-извозот се забележува негативен придонес, наспроти очекуваниот позитивен придонес, што главно произлегува од поумереното надолно приспособување на увозот од очекуваното.

Гледано од производната страна, падот во третиот квартал е широко дисперзиран, а најголем придонес за падот на БДП имаат индустријата, како и групата дејности трговија, транспорт и угостителство, како најпогодени сектори од пандемијата. Сепак, додадената вредност во овие сектори бележи значително забавување на годишниот пад во споредба со вториот квартал од годината. Од друга страна, позитивен придонес се забележува кај земјоделството, градежниот сектор и „информации и комуникации“.

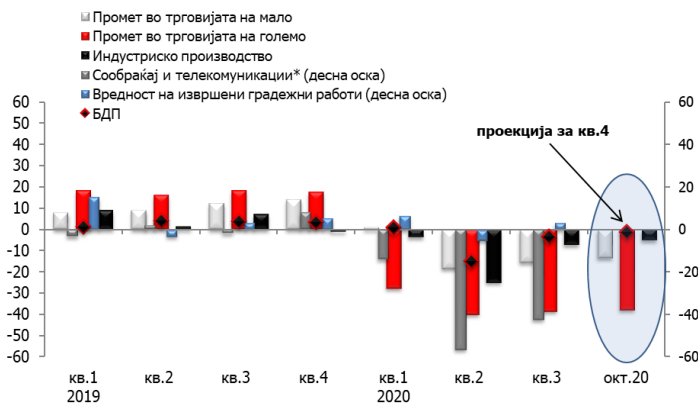
Во услови на ограничен обем на расположливи податоци тешко е да се добие прецизна оцена за целокупната состојба во економијата во четвртиот квартал од 2020 година. Што се однесува до согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹⁶, резултатите од анкетните истражувања за периодот октомври-ноември упатуваат на мало влошување на согледувањата во однос на минатиот квартал, што во најголема мера се должи на појавата на вториот бран од пандемијата, како и повторното воведување рестриктивни мерки¹⁷. Сепак, ваквите резултати се помалку негативни од оние во вториот квартал кога беше првиот бран од пандемијата и беа преземени значително построги рестриктивни мерки.

¹⁶ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондерирани просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој оставен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

¹⁷ Во периодот октомври-ноември 2020 година, Владата донесе повеќе одлуки за повторно воведување рестриктивни мерки заради заштита на здравјето на граѓаните и справување со вирусот ковид-19, а како резултат на значително зголемениот број на новозаразени и починати лица од истиот во овој период. Меѓу нив се и ограничувањето на работното време на угостителските објекти, ограничување на капацитетот на патници во возилата во јавниот превоз, забрана за групирања на јавен простор и сл. Исто така на 23-та седница Владата донесе и Одлука за постоење на кризна состојба на територијата на Република Северна Македонија. Сепак ваквите рестриктивни мерки се помалку рестриктивни во однос на оние во вториот квартал. Повеќе информации за преземените мерки може да се најдат на следниве врски: <https://vlada.mk/node/22716>, <https://vlada.mk/node/22871>, <https://vlada.mk/node/23041> и <https://vlada.mk/node/23294>.

Економски сектори
(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Што се однесува до високофреквентните податоци на страната на понудата за последниот квартал од годината, достапни се податоците за трговијата и индустриското производство заклучно со октомври.

Прометот во вкупната трговија во октомври забележа реален годишен пад од 23,9%, одразувајќи ги како и досега неповолните остварувања кај трговијата на мало и трговијата на големо. Сепак, падот и кај вкупната трговија и кај трговијата на мало е поблаг во споредба со изминатиот квартал. Од друга страна, и натаму продолжува високиот раст на трговијата со моторни возила (но малку побавно).

Во октомври, **индустриското производство** оствари пад од 5,2% на годишна основа, што претставува подобрување во однос на третиот квартал, кога индустриското производство забележа годишен пад од 7,5%. Гледано по главни индустриски дејности, најголем пад и следствено највисок негативен придонес и натаму се забележува кај преработувачката индустрија, при помал пад и кај рударството и енергетскиот сектор. Падот во рамките на преработувачката индустрија е широко дисперзиран, а најголем негативен придонес има групата дејности во кои се активни дел од странските извозни капацитети, како што се производството на машини и уреди, електрична опрема, хемикалии и хемиски производи. Кога станува збор за традиционалните дејности, позабележителен негативен придонес се забележува кај производството на прехранбени производи, производството на облека и текстил, производството на пијалаци и тутун, а негативен придонес имаа и производството на мебел и на други неметални минерални производи. Од друга страна, во рамките на преработувачката индустрија највисок позитивен придонес имаше производството на моторни возила, приколки и полуприколки (дејност којашто во изминатиот период забележа значителен пад), а поголем позитивен придонес имаше и производството на метали и на основни фармацевтски производи.

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ

	2018				2019				2020					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	авг.	септ.	окт.
	<i>реални годишни промени во %</i>													
Бруто домашен производ	0.7	2.8	2.7	5.1	1.4	4.3	3.6	3.3	0.9	-14.9	-3.3	-	-	-
Индустриско производство	5.2	4.9	5.1	6.4	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-9.1	-4.1	-5.2
Извршени градежни работи	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	-8.0	20.5	-
Високоградба	3.2	6.1	-11.4	28.1	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	70.2	21.7	-
Нискоградба	-65.2	-1.7	-9.3	4.5	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	-35.7	19.5	-
Промет во трговијата - Вкупно*	5.8	8.2	7.3	9.2	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-29.6	-23.2	-23.9
Промет во трговијата на мало*	5.8	8.9	9.4	10.5	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-18.5	-14.1	-13.4
Промет во трговијата на големо*	5.2	6.8	7.0	8.6	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-42.5	-36.7	-37.9

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 година се претходни податоци.

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Забавувањето на годишниот пад на индустриското производство во октомври, во

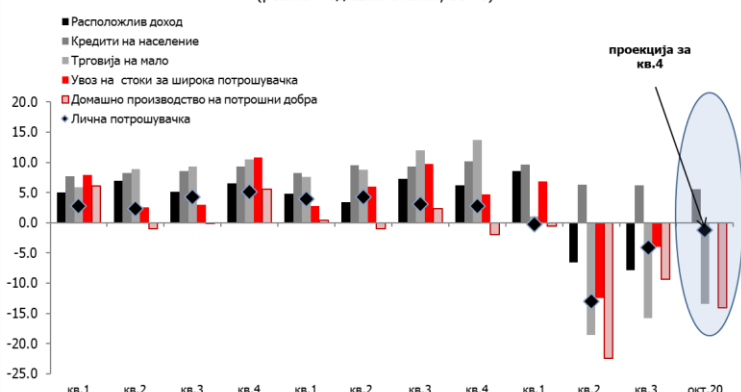
однос на падот во третиот квартал, се должи пред сè на значително понискиот пад кај рударството и енергетскиот сектор. Во рамките на преработувачката индустрија, сличен придонес имаат дел од дејностите во кои работат компаниите од автомобилската индустрија, но и дел од традиционалните дејности како што се производството на метали, на фабрикувани метални производи, на пијалаци и на текстил.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** исто така се во релативно ограничен обем, што оневозможува формирање попрецизна оцена за движењето на одделните компоненти на побарувачката.

Расположливите податоци за движењата кај **личната потрошувачка** за октомври упатуваат на движења во различни насоки. Така, домашното производство на потрошни добра и увозот на стоки за широка потрошувачка покажуваат малку повисок пад во споредба со третиот квартал. Од друга страна, кај бруто-приходите од ДДВ и трговијата на мало се забележува понатамошно забавување на падот во споредба со претходните два квартала. Во поглед, пак, на изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци упатуваат на натамошен, но малку побавен раст кај дел од компонентите на расположливиот доход (достапни податоци само за пензиите), а забавување на растот има и кај кредитите на населението. Исто така, показателот за довербата на потрошувачите упатува на зголемување на песимизмот во периодот октомври-ноември, во однос на третиот квартал (понегативни согледувања и очекувања во однос на финансиска и општата економска состојба во земјата и нивните трошења во следниот период), во еден дел како резултат на појавата на есенскиот бран од пандемијата на корона-вирусот и повторното воведување рестриктивни мерки.

Високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите** во октомври исто така се движат во различни насоки. Така, домашното производство на капитални производи и данокот на добивка бележат раст. Истовремено, продолжува и растот кај долгорочното кредитирање на претпријатијата од страна на банките, но

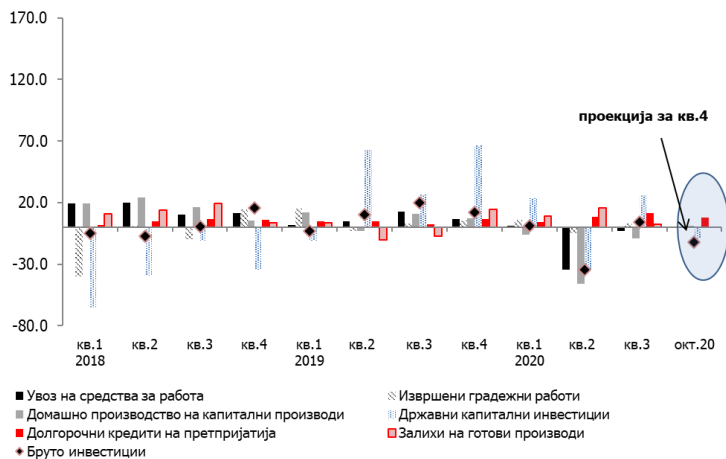
Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

побавно. Поволни се и оценките на раководителите на претпријатијата од градежништвото коишто упатуваат на забавување на падот во периодот октомври-ноември. Истовремено, во октомври забавува падот кај индустриското производство, увозот на средства за работа, како и падот на државните капитални инвестиции. Од друга страна, оценките на раководителите на претпријатијата во индустријата во периодот октомври-ноември упатуваат на зголемен песимизам.

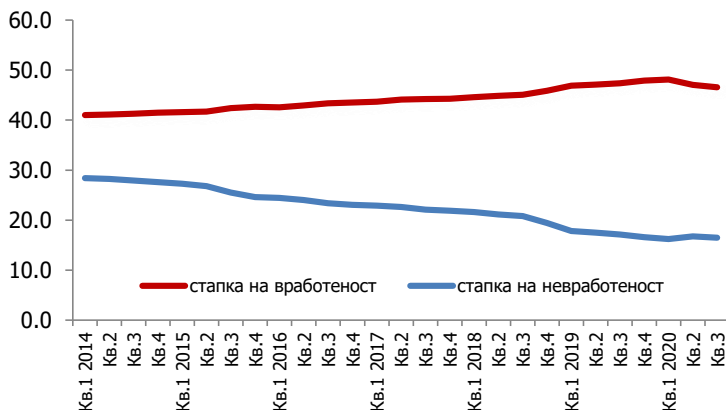
Податоците за **надворешнотрговската размена** во октомври 2020 година упатуваат на потенцијално стеснување на дефицитот во четвртиот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, во услови на номинален годишен раст на извозот и мал номинален годишен пад на увозот на стоки.

Податоците за остварувањата на буџетот заклучно со октомври 2020 година упатуваат на натамошен годишен раст на **јавната потрошувачка** во четвртиот квартал, но малку побавен, при побавен раст кај поголемиот дел од главните категории на јавната потрошувачка. Така, во октомври продолжува растот на трансферите за здравствена заштита, а раст, но побавен се забележува и кај расходите за плати и трансферите до локалните власти. Од друга страна, пад е забележан кај расходите за стоки и услуги, како и кај трансферите до Фондот за ПИОРСМ и Агенцијата за вработување.

Неповолната состојба поврзана со пандемијата на ковид-19 и натаму има негативно, но ограничено влијание врз поместувањата на пазарот на труд. Така, **бројот на вработени лица забележа годишен пад од 1,7%**¹⁸, што предизвика натамошно намалување на стапката на вработеност за 0,5 п.п. во однос на претходниот квартал (од 47,1% во вториот квартал на 46,6% во третиот квартал). Од друга страна, **стапката на невработеност во третиот квартал од годината**

¹⁸ Најголем придонес кон падот на вработеноста имаат дејностите „земјоделство, шумарство и рибарство“, потоа „снабдување со вода, отстранување отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината“, „градежништво“, „преработувачка индустрија“, „административни и помошни услужни дејности“ и дејностите поврзани со „снабдувањето со електрична енергија, гас, пареа и климатизација“.

Стапки на вработеност и невработеност (во %)

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила.

забележа намалување и изнесува 16,5% (16,7% во претходниот квартал) што, при намалување на бројот на вработените, во целост е резултат на порастот на неактивното население.

Падот кај продуктивноста на трудот¹⁹, во третиот квартал од 2020 година забележа значително забавување и изнесуваше само 0,2% (пад од 11,7% во претходниот квартал). Минималниот пад на продуктивноста во третиот квартал се должи на малку помалиот пад на вработеноста во споредба со намалувањето на економската активност. Притоа, значителното подобрување кај овој показател е резултат на значителното забавување на падот на економската активност во третиот квартал.

Продуктивност и трошоци за труд по единица производ (годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Истовремено, во третиот квартал трошоците за труд по единица производ се повисоки за 9,3% на годишна основа (20% во претходниот квартал), при натамошен раст на бруто-платата во услови на минимален пад на продуктивноста.

¹⁹ Вкупната продуктивност се пресметува како пондериран збир на пресметаната продуктивност на ниво на индивидуален сектор. Во рамките на секој сектор, продуктивноста се пресметува како сооднос помеѓу додадената вредност во тој сектор и бројот на вработени лица.

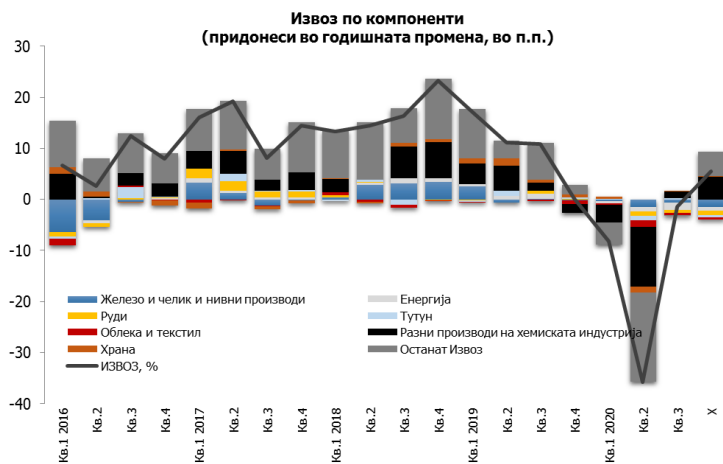
Во октомври 2020 година, дефицитот во надворешнотрговската размена забележа стеснување на годишна основа од 16,3%, како резултат на годишниот раст на извозот наспроти речиси непроменетиот увоз на стоки. Притоа, вкупната размена на стоки со странство се зголеми за 2,3% на годишна основа, постепено закрепнувајќи по првичниот силен шок предизвикан од пандемијата на ковид-19 во второто тримесечје.

Извозот на стоки во октомври забележа солиден раст од 5,6% на годишна основа. Главен двигател на позитивните остварувања е засилената извозна активност на дел од новите извозни капацитети од автомобилската индустрија. Од друга страна, речиси сите останати извозни категории имаа умерен негативен придонес кон вкупниот извоз (железо и челик, како и руди и енергија).

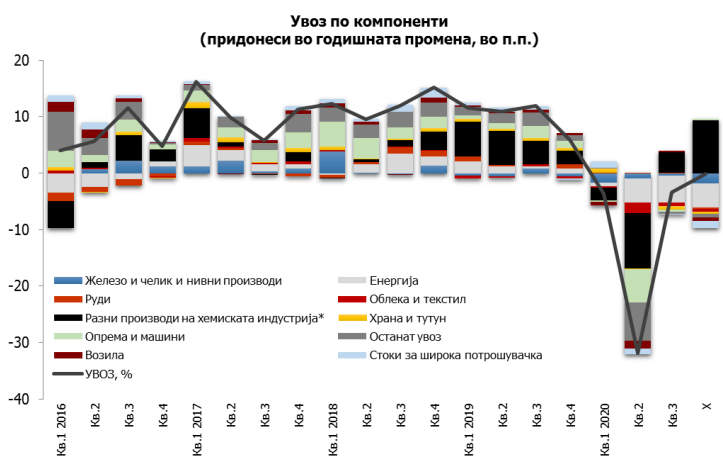
Во споредба со октомвриската проекција, остварувањата во октомври 2020 година упатуваат на можност за подобри извозни резултати од очекуваните за четвртиот квартал од 2020 година. Позначително нагорно отстапување засега се забележува кај извозот на новите капацитети, додека остварувањата кај останатите извозни категории се главно во согласност со очекуваните за четвртото тримесечје.

Увозот на стоки во октомври е речиси непроменет на годишна основа (минимален пад од 0,1%). Годишен пад бележат повеќето увозни категории, при најголем негативен придонес од страна на понискиот енергетски увоз (како комбиниран ефект од пониските увезени количини и падот на цената на суровата нафта на светските берзи). На ист начин, но доста поумерено, делуваа и увозот на железно и челик и на стоки за широка потрошувачка. Од друга страна, ваквите остварувања речиси целосно се неутрализирани од повисокиот суровински увоз на дел од новите извозни капацитети во економијата во текот на октомври.

Во споредба со октомвриската проекција, остварувањата во октомври 2020 година упатуваат на можност за повисоки

Извор: НБРСМ.

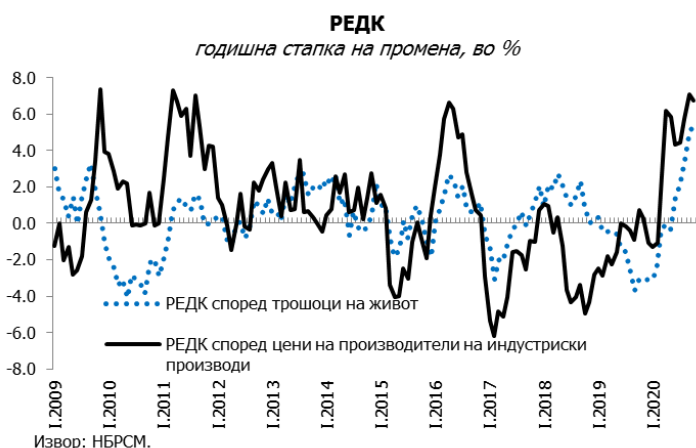

Извор: НБРСМ.

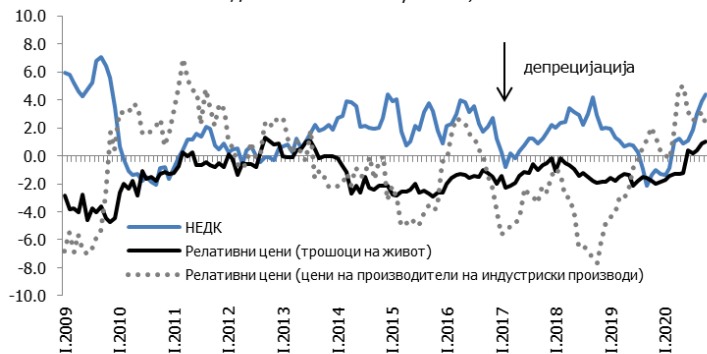
остварувања и на увозната страна од очекуваните за четвртиот квартал од 2020 година. Притоа, позначително нагорно отстапување засега се забележува кај суровинскиот увоз на дел од новите извозни капацитети и кај увозот на опрема и машини, согласно со подобрата извозна активност.

Следствено, остварувањата кај извозот и увозот на стоки во октомври 2020 година упатуваат на можност за остварување трговски дефицит главно во согласност со очекуваниот според октомвриската проекција. Сепак, периодот е премногу кус за да се изведат посигурни заклучоци, посебно во услови на нагласени ризици и неизвесност поради појавата на вториот бран од пандемијата.

Во октомври 2020 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот аперира за 5,4%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа повисока аперијација од 6,8%. Најголем придонес за ваквата промена има НЕДК, којшто бележи аперијација од 4,4%, што во најголем дел е резултат на депресијацијата на руската рубља и турската лира. Истовремено, релативните трошоци на живот се повисоки за 1%, додека релативните цени на индустриските производители бележат раст од 2,3%.

НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

Извор: НБРСМ.

РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

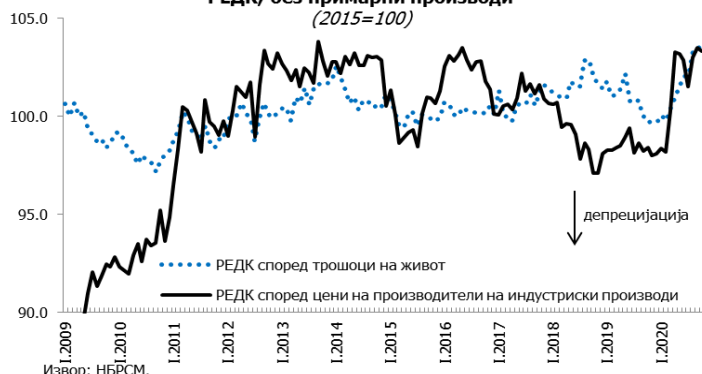
Извор: НБРСМ.

РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

Извор: НБРСМ.

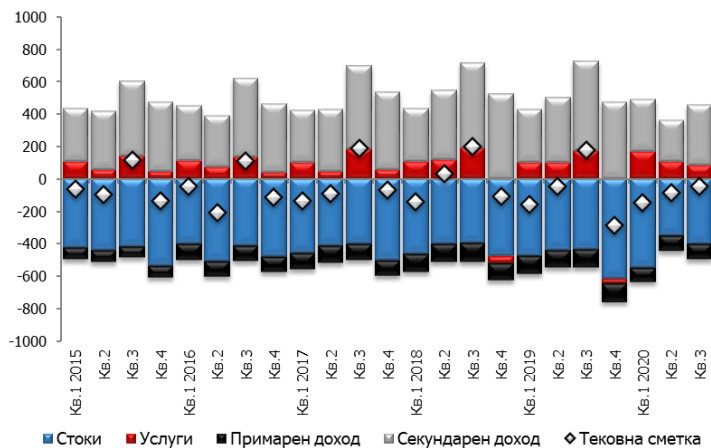
РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

Извор: НБРСМ.

Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнот рговската размена без примарните производи, во октомври 2020 година исто така забележаа апрецијација на годишна основа. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот апрецира за 3,9%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи, за 5%. Притоа, релативните трошоци на живот пораснаа за 1%, а релативните цени на производителите на индустриски производи забележаа раст од 2,1%, а најголем придонес има номиналниот ефективен девизен курс којшто забележа апрецијација од 2,9% на годишна основа.

Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

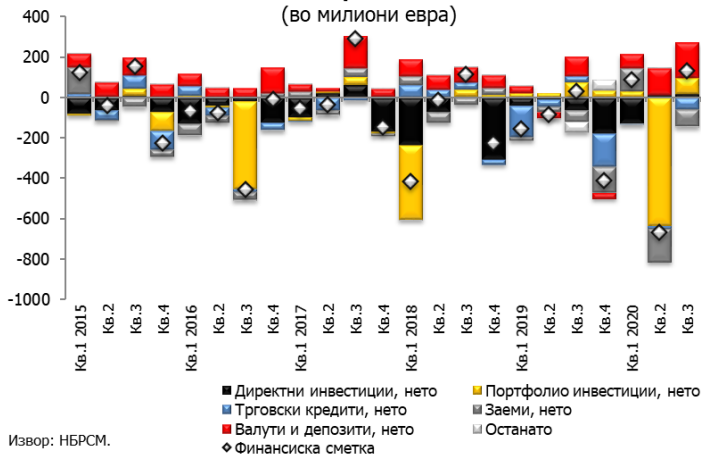

Извор: НБРСМ.

Во третиот квартал од 2020 година, дефицитот на тековната сметка во билансот на плаќања изнесува **43,3 милиони евра, или 0,4% од БДП²⁰**, што е во согласност со очекувањата за третиот квартал од октомвриската проекција.

Од аспект на составните компоненти на тековната сметка, салдото во размената на стоки и услуги со странство е во согласност со очекувањата од октомвриската проекција. Истовремено, дефицитот на примарниот доход е малку повисок во однос на очекувањата (повисока реинвестирана добивка), а исто така и суфицитот кај секундарниот доход, како резултат на повисоките нето-приливи кај државата.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

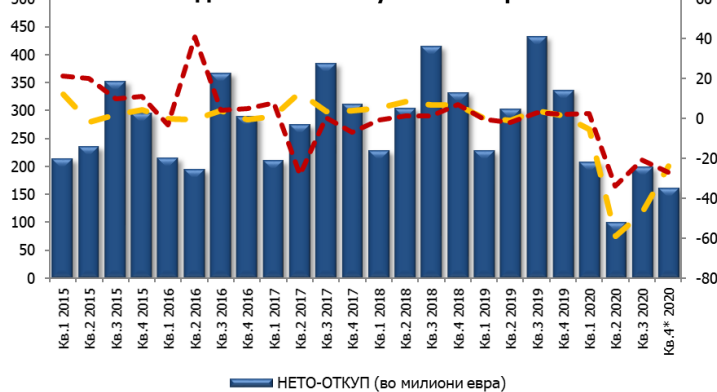

Извор: НБРСМ.

Кај финансиската сметка во третиот квартал од 2020 година се остварени **нето-одливи²¹ од 129,8 милиони евра или 1,2% од БДП**, што е во рамките на очекувањата за третото тримесечје, согласно со октомвриската проекција.

Во однос на составните компоненти, забележани се отстапувања кај трговските кредити, каде што се остварени пониски нето-приливи, надоместени со пониските нето-одливи кај директните инвестиции, во однос на очекувањата според октомвриската проекција.

Движења на менувачки пазар

*заклучно со 30.11.2020

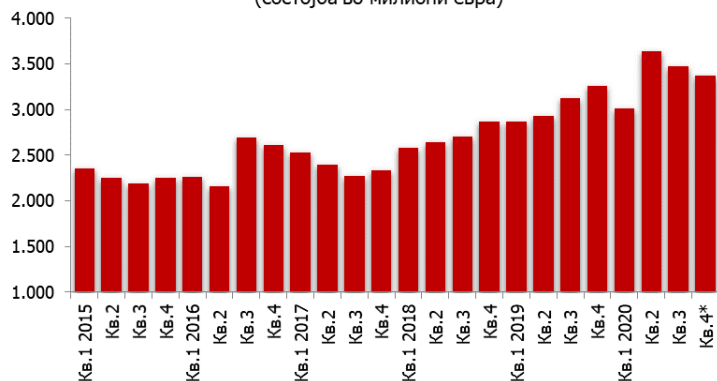
Извор: НБРСМ.

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот октомври-ноември 2020 година изнесува **162,5 милиони евра, што претставува намалување од 22,8% на годишна основа**. Ваквите остварувања произлегоа од истовремениот пад на побарувачката и на понудата на девизи (за 26,7% и 23,8% соодветно).

²⁰ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2020 година се користени октомвриските проекции на НБРСМ.

²¹ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (ВРМ6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

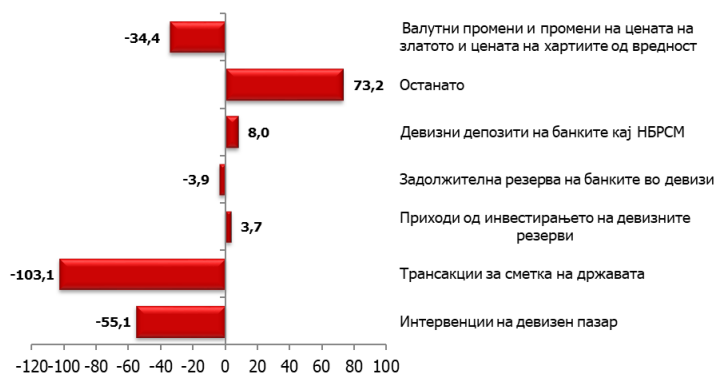
Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

Извор: НБРСМ.
Последен расположлив податок со 30.11.2020

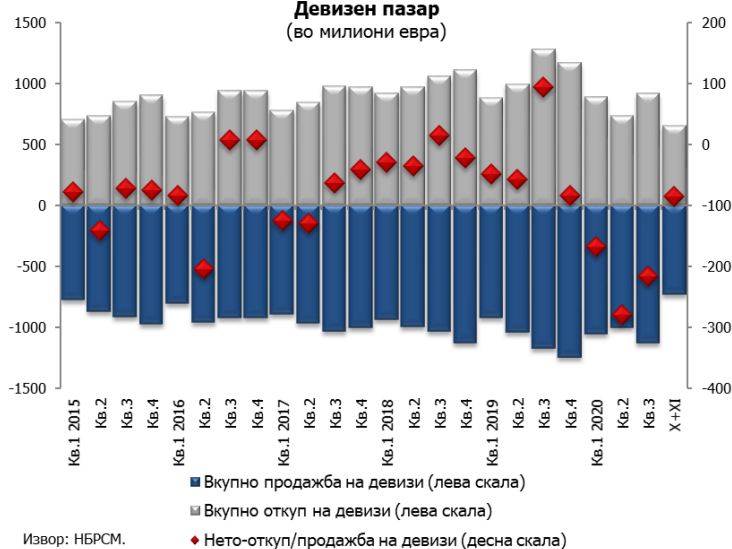
Состојбата на бруто девизните резерви на 30.11.2020 година изнесува 3.368,7 милиони евра. Гледано преку факторите на промена, во овој период имаше редовна отплата на обврските на јавниот сектор кон странство²², Народната банка интервенира со продажба на девизи на девизниот пазар, додека валутните промени, заедно со промените на цената на златото и редовните трансакции преземени во рамките на управувањето со девизните резерви имаа различни ефекти. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

Фактори на промена на девизните резерви во периодот октомври-ноември 2020 година (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Девизен пазар (во милиони евра)

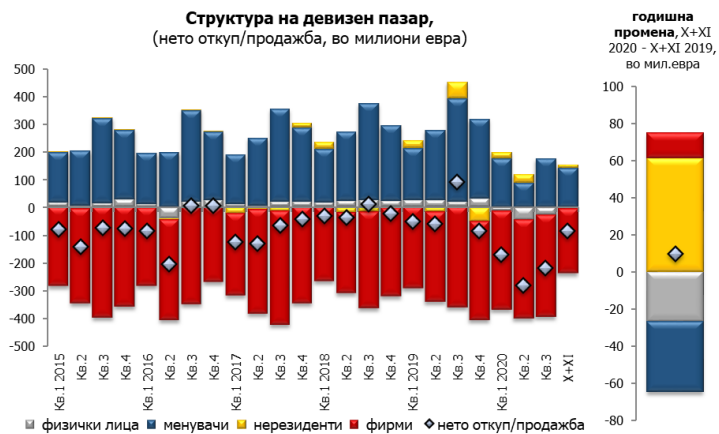

Извор: НБРСМ.

Во периодот октомври-ноември 2020 година, на девизниот пазар на банките е остварена пониска нето-продажба на девизи во споредба со истиот период од минатата година. Ваквата промена се должи на умерено повисокиот пад кај побарувачката во однос на падот на понудата на девизи.

²² Во ноември 2020 година беше извршена отплата на преостанатиот дел од еврообврзницата издадена во 2015 година.

Структура на девизен пазар,
(нето откуп/продажба, во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања произлегуваат од сите сегменти на девизниот пазар, но во најголем дел од остварениот умерен нето-откуп кај нерезидентите, наспроти остварената нето-продажба во истиот период од минатата година.

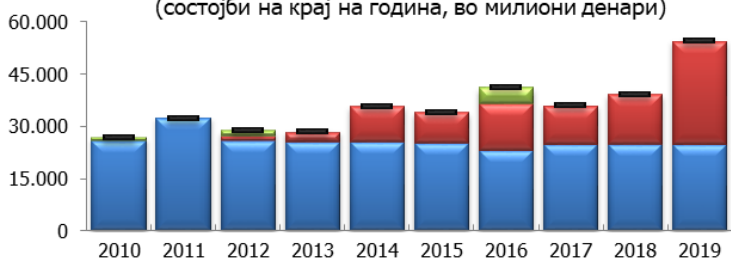

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на октомври се зголеми во споредба со претходниот месец, што се должи на зголемувањето на износот на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, при непроменета состојба на благајничките записи²³. Нивото на монетарните инструменти на крајот на октомври засега е повисоко од проектираното за крајот на четвртиот квартал на 2020 година²⁴.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на октомври засега е повисока од состојбата проектирана за крајот на четвртиот квартал од 2020 година.

Вкупните депозити на државата кај Народната банка во октомври забележаа месечно зголемување²⁵, а нивната состојба на крајот на октомври е повисока во однос на проектираната за крајот на четвртото тримесечје од 2020 година.

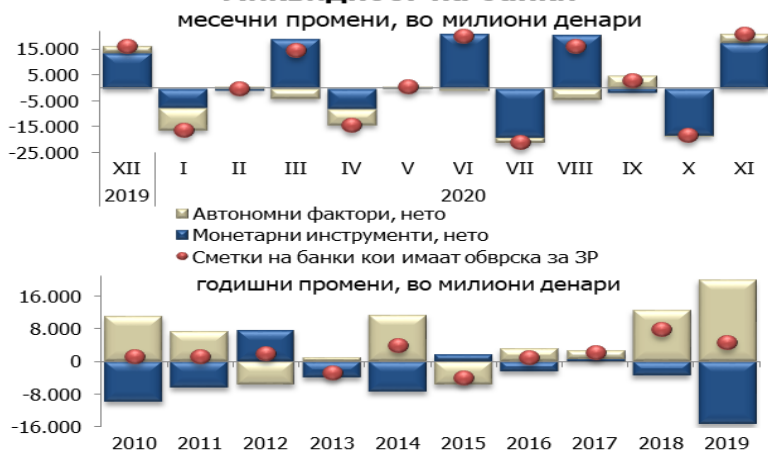
Примарните пари во октомври забележаа месечен пад, како резултат на намалувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при мало намалување и на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари засега е пониска во споредба со проекцијата за крајот на четвртото тримесечје од 2020 година.

²³ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 14 октомври 2020 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со камат на стапка од 1,5% и рок на достасување од 28 дена.

²⁴ Споредбите на ост варувањат а се во однос на октомвриската проекција на Народната банка.

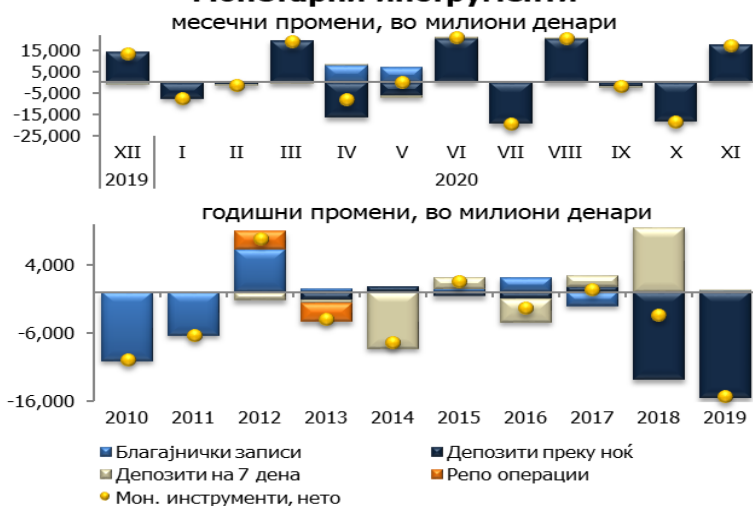
²⁵ Во почетокот на октомври 2020 година е остварен прилив на сметка на државата од 83 милиони евра, во вид на заем во рамките на макрофинансиска помош од Европската комисија

Ликвидност на банки*

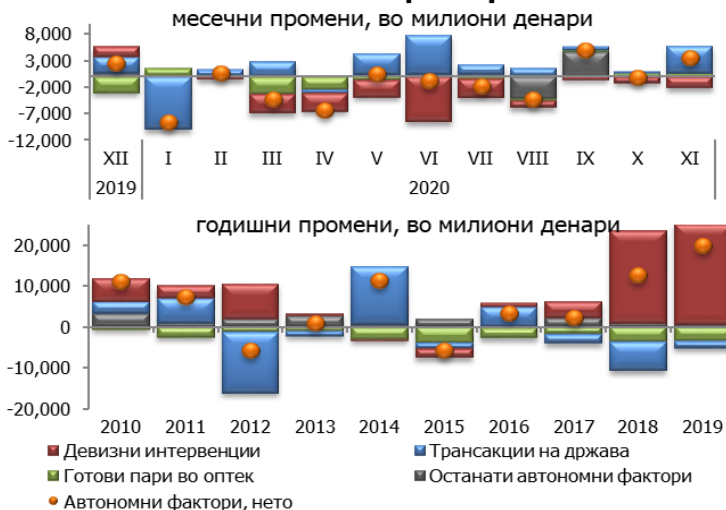
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти*

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

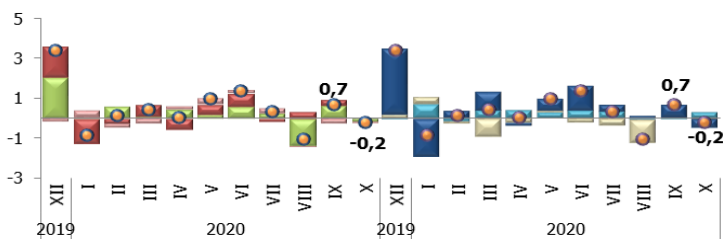
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Ликвидните средства на банкарскиот систем во ноември забележаа раст на месечно ниво. Промената во најголем дел произлегува од понискиот износ на пласмани на банките во краткорочните депозити, односно во депозитите преку ноќ, при непроменета состојба на благајничките записи²⁶. Автономните фактори на нето-основа исто така придонесоа кон зголемување на ликвидноста на банкарскиот систем, како резултат на промената кај трансакциите на државата и умерениот пад на готовите пари во оптек.

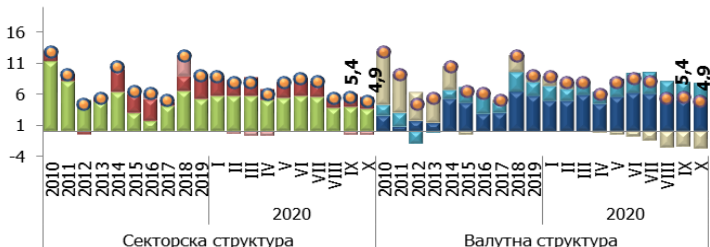
²⁶ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 11 ноември 2020 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,5% и рок на достасување од 35 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

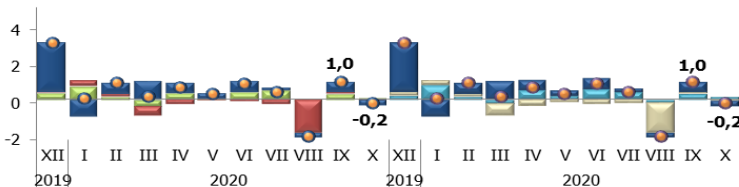

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

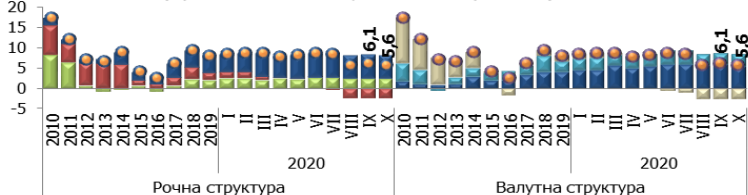
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Депозити на домаќинства

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

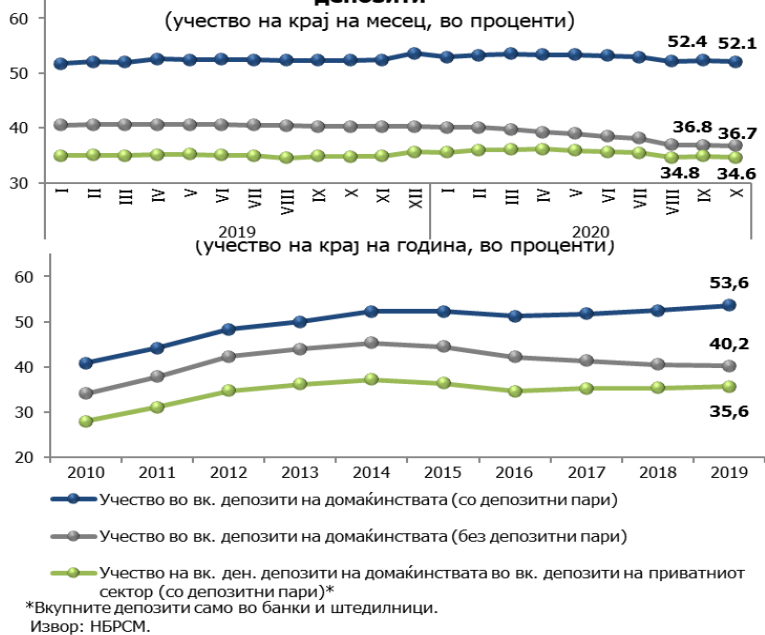
Вкупните депозити²⁷ во октомври остварија минимален месечен пад од 0,2%, по растот во претходниот месец. Од секторски аспект, намалувањето на вкупните депозити е резултат на депозитите на домаќинствата, при речиси непроменети депозити на претпријатијата и останатите сектори. Според валутната структура, најголем придонес кон месечниот пад на вкупните депозити имаат денарските депозити (во најголем дел како резултат на депозитните пари), при умерен раст на девизните депозити. Согласно со октомвриската проекција, се очекува раст на вкупните депозити во четвртиот квартал од годината.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во октомври изнесува 4,9%, при проектиран годишен раст за крајот на четвртиот квартал од 2020 година од 4,4%. Од секторски и валутен аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата, односно од депозитните пари.

Депозитите на домаќинствата во октомври остварија минимален месечен пад од 0,2%. Ова се должи на промената кај денарските депозити, при мал раст на девизните депозити. Дополнителен придонес кон падот имаат и депозитните пари, при мал раст на краткорочните депозити и речиси непроменети долгорочни депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во октомври изнесува 5,6%.**

²⁷ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следна врска: http://www.nbrsm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

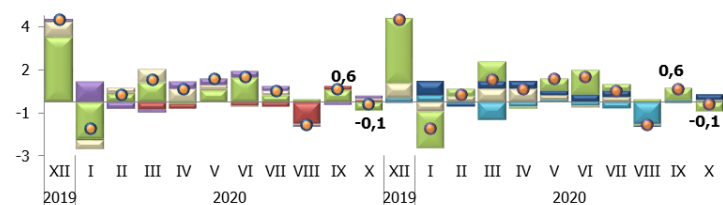
Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

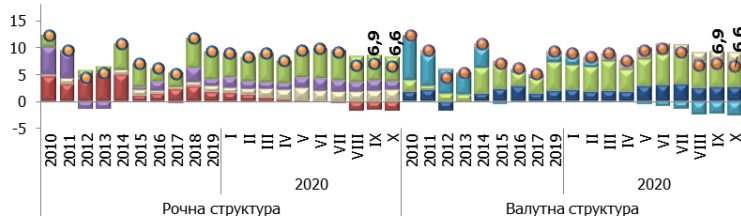
Учеството на денарските депозити (со депозитни пари) во вкупните депозити на домаќинствата забележа месечно намалување и на крајот на октомври изнесуваше 52,1% (52,4% во претходниот месец).

Парична маса М4

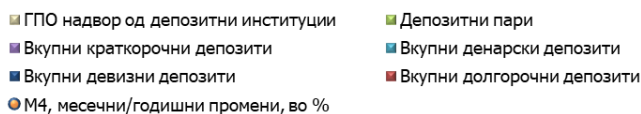
(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

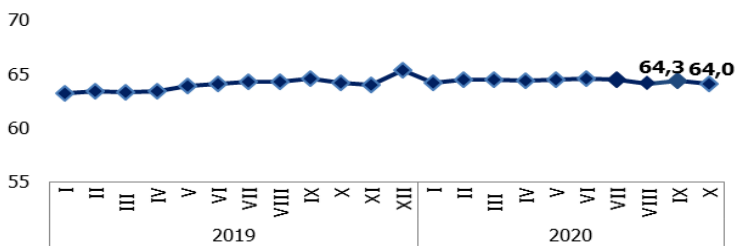
Паричната маса, изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, е речиси непроменета на месечна основа (пад од 0,1%). Ова е резултат на намалувањето на денарските депозити (во најголем дел како резултат на депозитните пари), што е речиси во целост неутрализирано со умерениот раст на девизните депозити. Од аспект на рочната структура, краткорочните и долгорочните депозити забележаа мал месечен раст. **На годишна основа, паричната маса во октомври е повисока за 6,6%, при проектиран годишен раст од 5,4% за четвртиот квартал од 2020 година.**

Извор: НБРСМ.

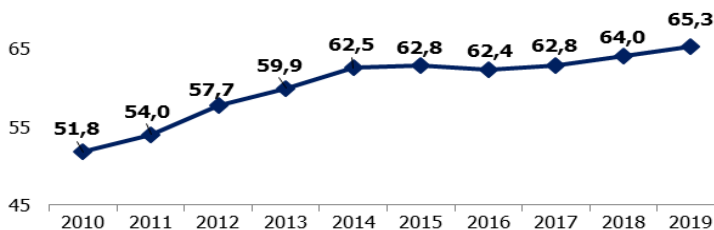
Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на октомври изнесува 64% (64,3% во претходниот месец).

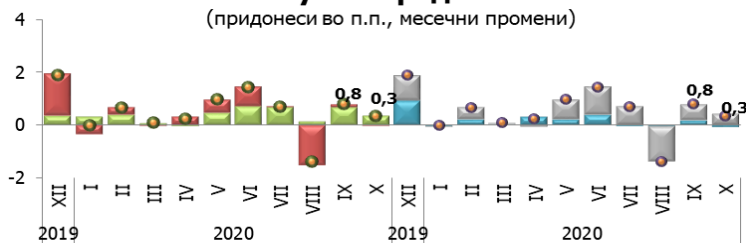
податоци на крај на година, во %

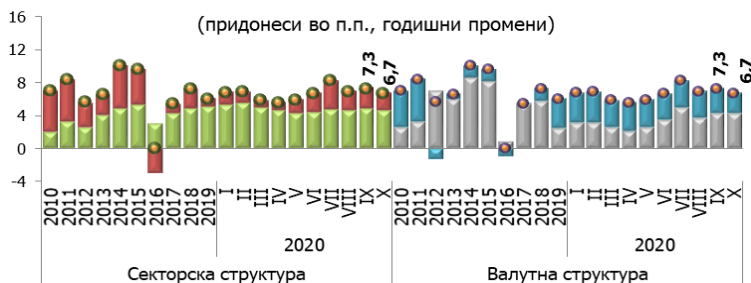
Извор: НБРСМ.

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Секторска структура

Валутна структура

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

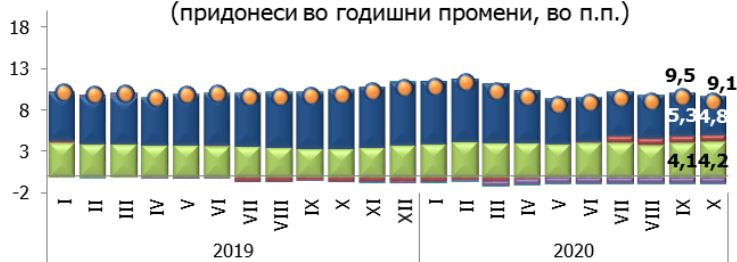
Извор: НБРСМ.

Во октомври, вкупните кредити забележаа месечен раст од 0,3%, малку поумерен во споредба со растот во претходниот месец. Од секторски аспект, зголемувањето на вкупните кредити во целост е резултат на растот на кредитите на домаќинствата, при мал пад на кредитите на претпријатијата. Од валутен аспект, месечниот раст на вкупните кредити е резултат на денарските кредити, при мал пад на девизните кредити. Вкупните кредити во октомври остварија месечен раст, при проектирано зголемување на кредитите во четвртиот квартал на годината, согласно со октомвриската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во октомври изнесува 6,7%, при проектиран годишен раст од 5,3% за четвртиот квартал на 2020 година, согласно со октомвриската проекција. Од секторски аспект, растот и понатаму во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, поголем придонес во годишниот кредитен раст имаат кредитите во домашна валута, при позитивен придонес и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

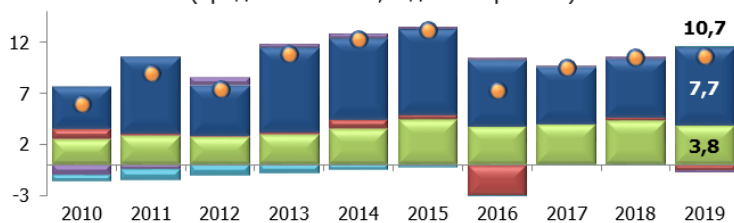
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Автомобилски кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Потрошувачки кредити
- Останати кредити
- Станбени кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

(придонеси во п.п., годишни промени)

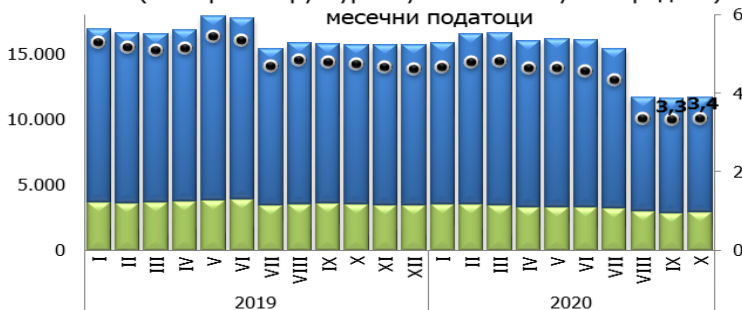
*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²⁸ во октомври изнесува **9,1%**, при што и натаму во поголем дел произлегува од потрошувачките кредити, со придонес од 4,8 п.п., при солиден позитивен придонес и на станбените кредити (од 4,2 п.п.).

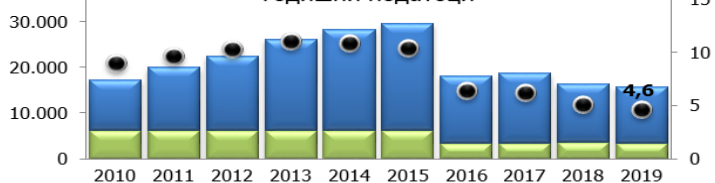
Сомнителни и спорни побарувања

(секторска структура и учество во вкупни кредити)

месечни податоци

годишни податоци

- Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
  - Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
  - Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
- Извор: НБРСМ.

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во октомври изнесуваше **3,4%** и е речиси на нивото од претходниот месец (**3,3%** во септември). Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционални кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

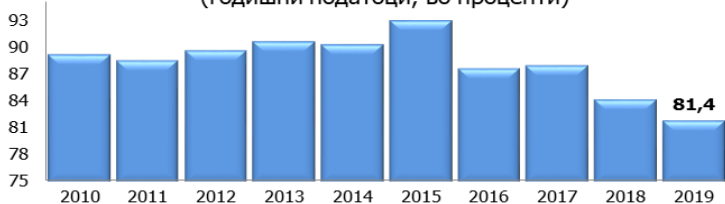
²⁸ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

(месечни податоци, во проценти)

(годишни податоци, во проценти)

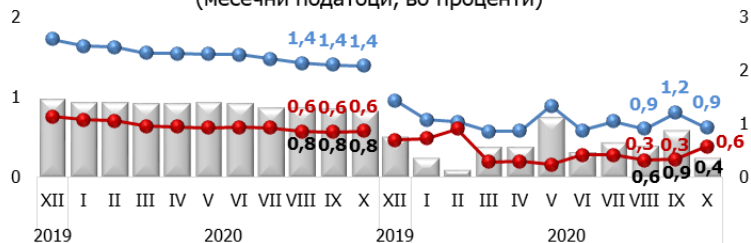

Извор: НБРСМ.

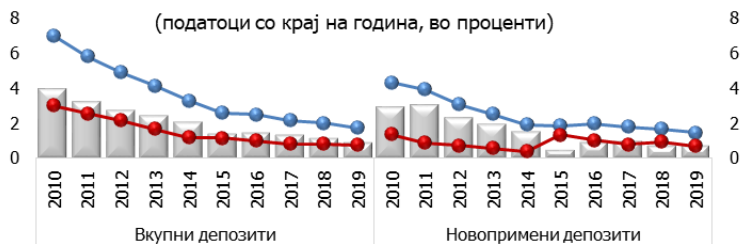
Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во октомври изнесува **83%**, при што е малку повисок од неговата проектирана вредност за крајот на четвртиот квартал од 2020 година (82,1%), согласно со октомвриската проекција.

Каматни стапки на вкупните депозити

(месечни податоци, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

Каматен распон (во п.п.)

Каматна стапка на денарски депозити

Каматна стапка на девизни депозити

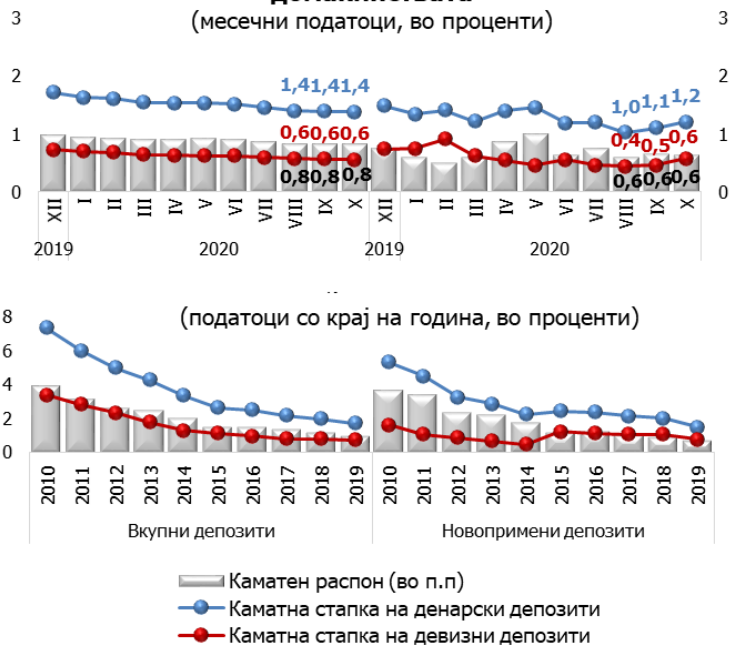
Извор: НБРСМ

Во октомври 2020 година не се забележуваат месечни промени кај каматните стапки на вкупните депозити²⁹, при што распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити е непроменет во однос на претходниот месец (0,8 п.п.). Кај **новопримените вкупни депозити**³⁰, каматниот распон се намали на 0,4 п.п., како резултат на намалувањето на каматната стапка на денарските депозити за приближно 0,3 п.п., при раст на каматната стапка на девизните депозити за 0,2 п.п.

²⁹ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

³⁰ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримените депозити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

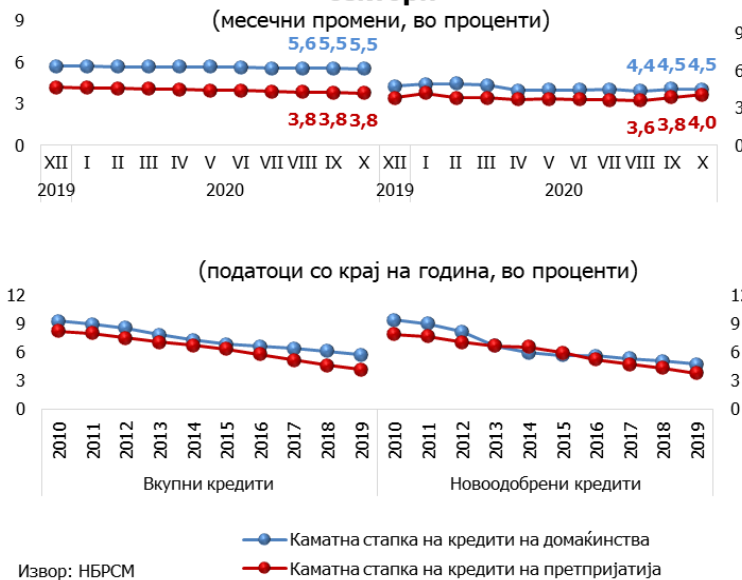
Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

Извор: НБРСМ

Кај каматните стапки на депозитите на домаќинствата не се забележаа месечни промени, при што распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити и понатаму изнесува 0,8 п.п. Каматниот распон и кај новопримените депозити на домаќинствата не забележа промени, при што каматните стапки на денарските и девизните депозити се зголемија за по 0,1 п.п., соодветно.

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

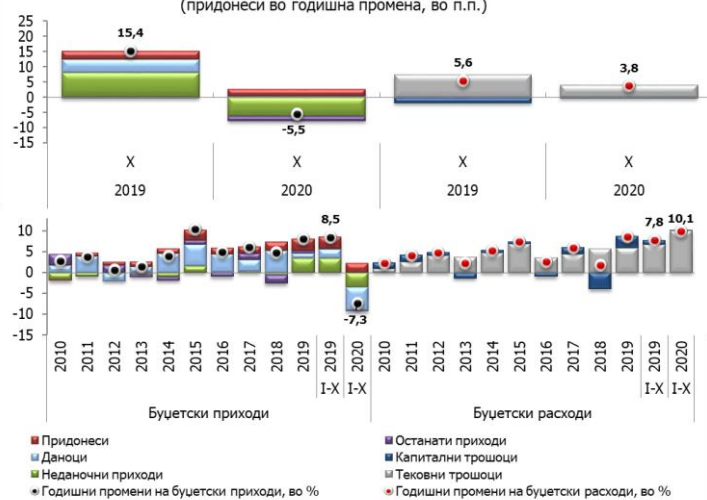
Извор: НБРСМ

Во октомври, каматните стапки на вкупните кредити на претпријатијата и домаќинствата не забележаа месечна промена, при што изнесуваа 3,8% и 5,5%, соодветно. Кај **новоодобрените кредити**³¹ во октомври, каматната стапка на претпријатијата забележа пораст од 0,2 п.п., додека каматната стапка на домаќинствата не забележа промена, при што овие две каматни стапки изнесуваат 4,0% и 4,5%, соодветно.

³¹ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

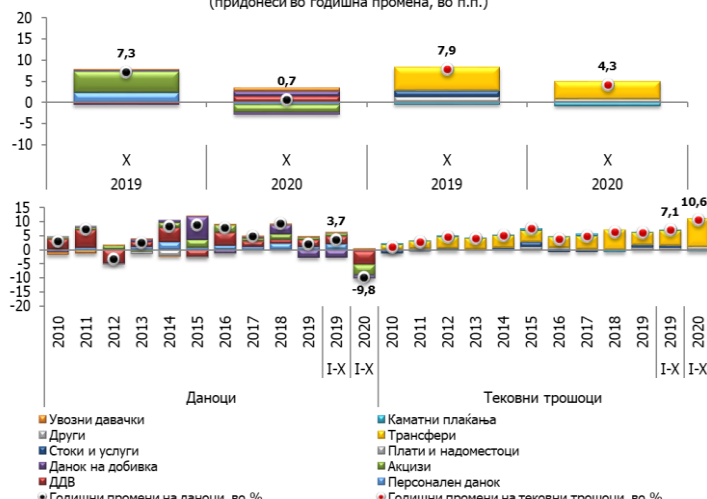

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во октомври 2020 година, вкупните буџетски приходи забележаа намалување на годишна основа. Вкупните буџетски расходи и натаму бележат раст на годишна основа, но послаб во споредба со претходниот месец. Намалувањето на **буџетските приходи** од 5,5% во најголем дел произлегува од негативниот придонес на неданочните приходи³² (6,3 п.п.), при помал негативен придонес и на останатите приходи³³ (1,4 п.п.), додека даноците и придонесите забележаа позитивно остварување (придонес од 0,4 п.п. и 2,4 п.п., соодветно). Зголемувањето на даночните приходи од 0,7% на годишна основа произлегува од повисоките приливи кај ДДВ, данокот на добивка и увозните давачки, додека акцизите и персоналниот данок бележат мал пад. Растот на **буџетските расходи** од 3,8% на годишна основа, во целост произлегува од придонесот на тековните трошоци (4,1 п.п.), додека капиталните трошоци имаат мал негативен придонес (0,3 п.п.). Тековните трошоци во октомври се зголемени за 4,3% на годишно ниво, најмногу заради растот на трансферите³⁴.

Во периодот јануари – октомври 2020 година, вкупните буџетски приходи се пониски за 7,3% во споредба со истиот период од претходната година. Намалувањето во овој период од годината во најголем дел е резултат на пониските остварувања кај даноците и неданочните приходи (придонес од 5,6 п.п. и 3,6 п.п., соодветно), додека придонесите забележаа позитивно остварување (со придонес од 2,3 п.п.). Од друга страна, вкупните буџетски расходи се повисоки за 10,1%, што во најголем дел се должи на повисоките тековни трошоци (главно поради зголемените трансфери).

³² Намалувањето е резултат на високата основа од октомври 2019 година, кога неданочните приходи беа зголемени заради преносот на средства на сметката на Фондот за ПИО од приватните пензиски фондови за осигурениците на кои од 1.1.2019 година им престана членството во вториот столб на пензискиот систем.

³³ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

³⁴ Растот на трансферите најмногу се поврзува со трошоците за пензиите, трошоците за здравствена заштита и со растот во категоријата „други трансфери“.

Реализација на Буџетот, по категории

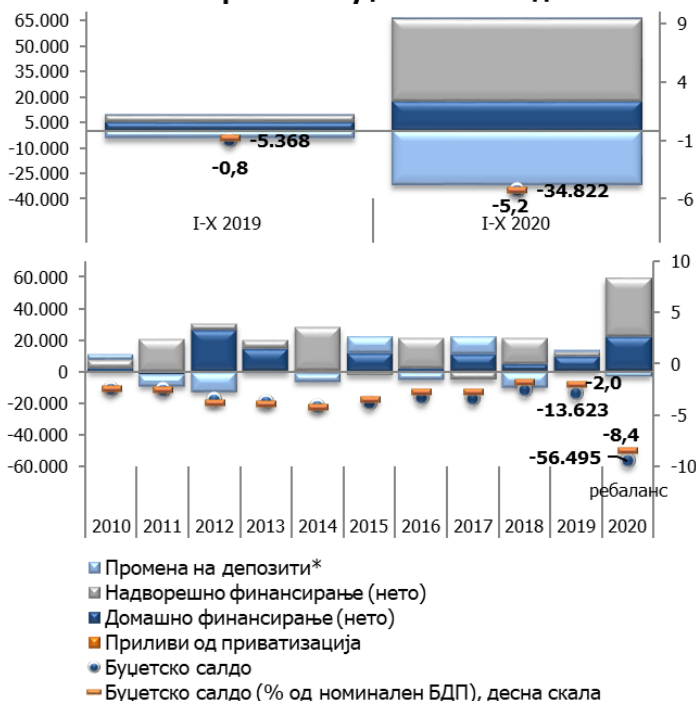
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

Во споредба со вториот ребаланс³⁵ на Буџетот за 2020 година, во периодот јануари – октомври 2020 година се остварени 78,7% од планираните буџетски приходи (79,2% во 2019 година), додека остварувањето кај буџетските расходи изнесува 74,9% (75,4% во 2019 година). Остварениот буџетски дефицит во износ од 34.822 милиона денари претставува 61,6% од вториот ребаланс за 2020 година (остварување од 30,3% во истиот период од 2019 година).

*за 2019 и 2020 година, пресметките се направени во однос на ребалансите на Буџетот за 2019 и 2020 година, респективно.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – октомври 2020 година од 34.822 милиона денари (или 5,2% од номиналниот БДП³⁶) во најголем дел е финансиран од странско³⁷ и домашно задолжување на државата³⁸, при што поголем дел од приливите се задржани како депозити на државата кај Народната банка.

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

³⁵ На 4 ноември 2020 година е усвоен вториот ребаланс на буџетот за 2020 година („Службен весник на РСМ“ бр. 262 од 4.11.2020 година).
³⁶ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2020 година се користат октомвриските проекции на Народната банка.

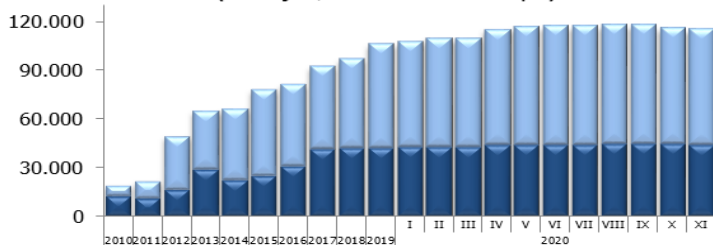
³⁷ На почетокот на април, Меѓународниот монетарен фонд одобри финансиска поддршка за нашата земја, преку Инструментот за брзо финансирање, во износ од околу 176 милиони евра. Исто така, во јуни беше остварен прилив на средства од новоиздадената еврообврзница, додека во октомври беше остварен прилив на сметка на државата од 83 милиони евра, во вид на заем во рамките на макрофинансијата помош од Европската комисија.

³⁸ Покрај издавањето државни хартии од вредност, извршено е и домашно задолжување на државата кај домашните комерцијални банки за околу 135 милиони евра, односно 8.172,5 милиони денари, наменет за отплата на заем чиј рок достаса на 29 јануари 2020 година. Станува збор за отплата на втората рата во износ од 158 милиони евра, од заем ПБГ склучен во 2013 година.

Државни хартии од вредност
(промени, во милиони денари)

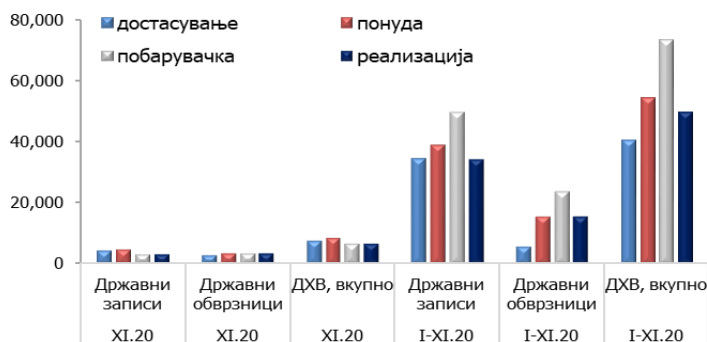

(состојби, во милиони денари)

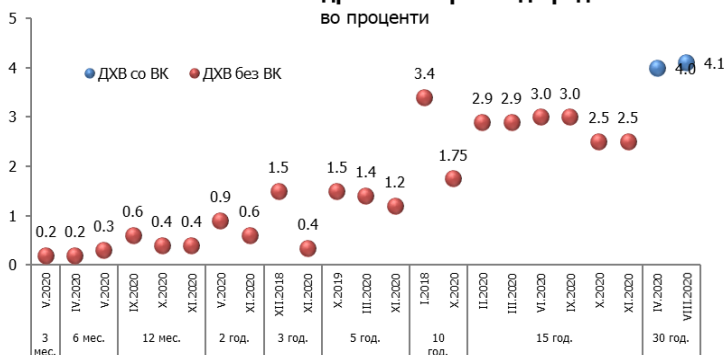
Извор: Министерство за финансии.

Аукции на државни хартии од вредност
во милиони денари

Извор: Министерство за финансии.

Каматни стапки на државни хартии од вредност
во проценти

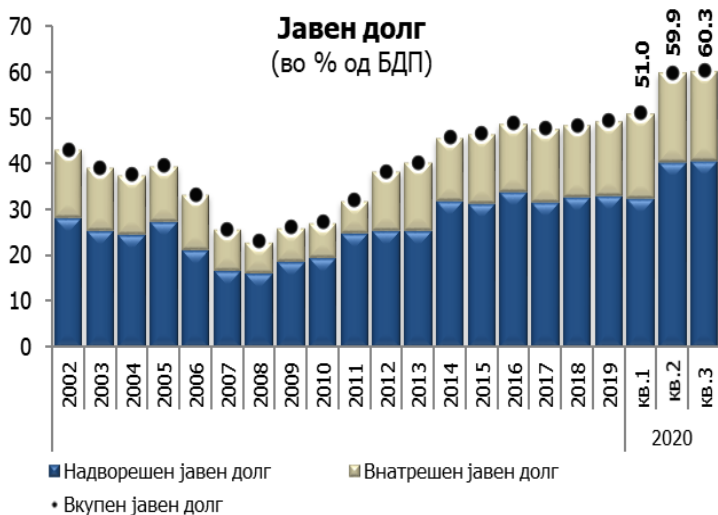
Извор: Министерство за финансии.

Во ноември 2020 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност³⁹ на примарниот пазар се намали на месечна основа за 749 милиони денари и на крајот од месецот изнесуваше 115.636 милиони денари. Намалувањето на државните хартии од вредност во ноември произлегува од намалувањето кај шест месечните и дванаесет месечните државни записи и кај двегодишните и тригодишните државни обврзници. Сепак, во споредба со крајот на 2019 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на ноември е повисока за 9.283 милиони денари.

Новите емисии на државни хартии од вредност во ноември 2020 година беа со рочност од дванаесет месеци, две, три, пет и петнаесет години, при што интересот на пазарните учесници беше понизок од понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во помал износ од износот којшто достасуваше, нивната состојба на крајот на ноември се намали.

Каматните стапки на новоиздадените државни хартии од вредност исто така забележаа намалување во однос на претходните аукции. Имено, во ноември, Министерството за финансии понуди пониски каматни стапки на новоиздадените две, три и петгодишни државни обврзници (0,6%, 0,4% и 1,2%, соодветно), додека ги задржа истите каматни стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни записи и петнаесетгодишните државни обврзници без валутна клаузула (0,4% и 2,5%, соодветно).

³⁹ За 2020 година, според вториот ребаланс на Буџетот, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 21.525 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 127.879 милиони денари.

Извор: Пресметки на НБРСМ врз основа на податоци од Министерството за финансии.

На крајот на третиот квартал од 2020 година, јавниот долг⁴⁰ изнесува 60,3% од БДП⁴¹, што е повисоко ниво за 0,4 п.п. во споредба со крајот на претходниот квартал. Ваквата промена произлегува од надворешниот јавен долг, којшто е зголемен за 0,3 п.п. и на крајот на кварталот изнесува 40,7% од БДП, при помал раст кај внатрешниот јавен долг, којшто изнесува 19,6% од БДП. Вкупниот државен долг во третиот квартал од годината е зголемен во однос на крајот на претходниот квартал за 0,1 п.п. и изнесува 51,1% од БДП, додека долгот на јавните претпријатија (гарантиран и негарантиран)⁴² на крајот на кварталот изнесува 9,2% од БДП.

⁴⁰ Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ број 62/2005, 88/2008, 35/2011, 139/2014 и 98/2019) според кој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва коишто се во целосна или во претежна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје.

⁴¹ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2020 година, се користени октомвриските проекции на Народната банка.

⁴² Согласно со измените во Законот за јавен долг од мај 2019 година негарантираниот долг на јавните претпријатија и акционерските друштва основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, се пресметува во јавниот долг („Службен весник на РМ“ бр. 62/2005, 88/2008, 35/2011, 139/2014 и 98/2019).

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2018				2019				2020					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	авг.	септ.	окт.
	<i>реални годишни промени во %</i>													
Промет во трговија на мало*	5.8	8.9	9.4	10.5	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-18.5	-14.1	-13.4
Бруто приходи од ДДВ*	3.9	6.5	7.5	6.9	3.5	1.4	7.5	6.6	1.8	-20.0	-10.8	-12.8	-7.6	-9.9
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8.0	2.5	3.0	10.9	2.8	5.9	9.7	4.7	6.8	-12.4	-3.7	-5.6	-4.0	-13.8
Домашно производство на потрошни добра	6.1	-1.0	-0.1	5.6	0.5	-1.0	2.4	-2.0	-0.5	-22.4	-9.3	-9.7	-12.8	-14.1
Кредити на население*	7.7	8.2	8.5	9.3	8.2	9.6	9.3	10.1	9.7	6.3	6.2	6.2	6.2	5.6
Просечна нето-плата*	3.4	4.7	3.9	5.4	2.2	2.4	3.5	4.2	10.0	4.6	7.0	8.0	5.8	-
Приватни нето-трансфери*	5.6	9.2	4.3	2.1	-2.2	-4.7	5.7	2.2	-2.7	-40.2	-36.7	-46.0	-24.8	-
Пензии*	2.1	3.4	2.6	4.4	4.1	2.2	3.9	2.1	5.7	6.2	5.3	5.9	3.8	4.7

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2018				2019				2020					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	авг.	септ.	окт.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>													
Увоз на средства за работа*	19.1	20.2	10.5	11.2	2.0	4.8	12.5	6.8	0.9	-34.6	-2.9	-4.2	0.5	-0.5
Извршени градежни работи**	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	-8.0	20.5	-
Домашно производство на капитални производи	19.3	24.2	16.0	5.7	12.3	-2.9	10.7	7.1	-5.7	-46.0	-9.0	-12.4	2.4	1.3
Државни капитални инвестиции*	-65.0	-39.5	-10.7	-34.1	-11.1	62.7	26.3	66.5	23.8	-34.4	26.0	-49.9	-31.3	-8.9
Директни инвестиции***	8470.6	5711.2	3716.7	8238.3	-10950.9	-2541.5	5284.4	-6903.5	4212.6	-2604.5	-6127.0	-4519.9	-3879.1	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2.0	4.7	6.6	5.9	4.9	4.8	2.6	6.4	4.1	8.2	11.5	11.2	11.5	7.7

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (базна година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.